

გვერდული
გვერდული

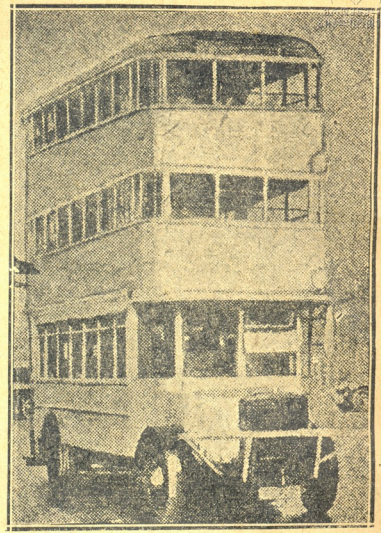
ფან ში

საქართველოს
საქართველოს
ბიბლიოთეკა

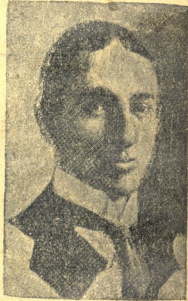

აი როკორ ცხოვრობენ მუშები გერმანიაში: რიკში დგანან ფიჩის საშოვნელად, რომ ქართოფლის კანი მოხარშონ. სოციალ-დემოკრატია იმის მაგიერ, რომ მუშების ნატურალური მდგომარეობის გაუმჯობესებაზე იზრუნოს, ბოლშევიზმის ემბარგო და მუშებს თოფ-ზარბაზნებით უმასპინძლდება, როგორც ეს მოხდა 1 და 2 მაისს ბერლინში.

ვინაიდან ავტომობილების რიცხვის ზრდა აბრკოლებს მიმოსვლას ქუჩაში, ბერლინში განზრახულია ავტომობილების რიცხვის შემცირება მრავალსართულიან ავტომობილების შენობების ხარჯზე. კრძალ და მზადდებულია სამსართულიანი მრავალადგილიანი ავტობუსი. გერმანიის ტექნიკური პრესის აზრით, ავტობუსების მხოლოდ ასეთი ტიპია მისაღები დიდ ქალაქებში მიმოსვლისათვის.

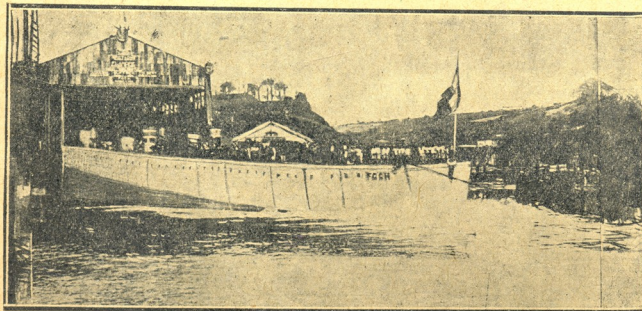
მზგენი ლევიანე ბავარიის საბჭოთა რესპუბლიკის მეტათური, რომელიც 10 წლის წინათ, 1919 წ. 5 ივნისს დახვრიტეს გერმანელმა თეთრგვარდიელებმა და მენშევიკებმა. ამხ. ლევიანე მოკვდა, როგორც შვედურის კომუნისტრევგოლიტიკონერს: ყოი ინი თ—გალმარჯის მსოფლიო რევოლუციას!

ინგლისში უკვე დაიწყეს არჩევნები. კონსერვატორები, ლიბერალები, მაკდონალდის პარტია—გაბედნიერებს ალუთეკამენ ამომრჩეველებს, თუ მათ კანდიდატს მისცემენ ხმას. სურათზე—ლიბერალების ბელადი **ლოიდ-ჯორჯი** სიტყვას ამბობს არჩევნებთან დაკავშირებით.

რობერტ პირი, არქტიკის ცნობილი მკვლევარი, პირველად მიაღწია ჩრდ. პოლუსს 1909 წლის 21 აპრილს. იგი წელი შესრულდა ამ დღიდან.

ლეონარდო და ვინჩი გენიალური მხატვარი, ხუროთმოძღვარი, ტექნიკოსი, გარდაიცვალა 220 წლის წინათ საფრანგეთში. ლეონარდო დე ვინჩი ცნობილია არამარტო როგორც მხატვარი (მას ეკუთვნის მსოფლიოში ცნობილი სურათები: „საიდუმლო სერობა“, „ჯიოკონდა“, „მადონა“ და სხვ.), არამედ, აგრეთვე, როგორც თავის დროთვის შესანიშნავი ხუროთმოძღვარი და ტექნიკოსი. ცნობილია, მაგალითად, მისი ცდები ავიაციის დარკში.

გიბსონი. შვედთ. შტატების წარმომადგენელი განიარაღების კონფერენციის მოსამადებელი კომისიის სესიაზე, რომელიც ბეერს ლაპარაკობდა, რომ „დროა საქმეზე გადავიდეთ“ და სინამდვილეში ამ „საქმეზე“ გადასვლით ინგლის-საფრანგეთის იმპერიალისტიტესა მათ პატარა მანანალებს გაუადვილა არა თუ განიარაღების საბჭოთა პროექტების უარყოფა, არამედ იმ უმნიშვნელო დადებითი გადწყვეტილებების ლიკვიდაციაც, რომლებიც კომისიას ჰქონდა.

საფრანგეთის სამხედრო-ხელისუფლებამ ზღვაში ჩაუშვა ახალი 10.000 ტონაიანი კრესიერი „ფოში“. სურათზე—კრესიერი „ფოში“ წყალში ჩაშვების დროს.

ფრთვა

№ 10. 1929 წ. 31 მაისი

ემურ ხალხთა კულტურული კავშირისათვის საქართველოს მწერალთა დელეგაცია ბაქოში

F749

წინით—დელეგაცია თურქ მწერლებთან ერთად 26 კომუნარის საფლავზე ბაქოში
შპვით—საქ. მწერალთა დელეგაცია

თებერლის რევოლუციის შემდეგ ჩვენ თვალი წინ ვაიხარ ამიერ-კავკასიის რესპუბლიკათა ცხოვრების უმთავრესა მომენტებში. დაწყებული ა/კ. განსაკუთრებული კომიტეტით, რომელიც რევოლუციის დაწყებისას მოაგონა თბილისში კერხისკის მთავრობამ, ამიერ-კავკასიის ხალხთა ბედმა მრავალი დრამატული ეპიზოდი განიცადა: მესამასე ვერსია, კავკასიის დეშკარი, სიემის დეშლა, სამი რესპუბლიკის დაარსება, ომი ოსმალეთთან, გერმანელები, ინგლისელები, დენკინი, ბიჩერაზოვი და დესტერევილი, 26 კომუნარის ტრაგედია, ომები რესპუბლიკათა შორის და ომები თვითვეულ რესპუბლიკაში, ყოველთვის გამწვავებული ეროვნული ურთიერთობა, ინტრიგები, უტოხელები კარნახი, ვაწყვეტი წელი კინკლაობა და... ბოლოს—საბჭოები...

ა/კ. ისტორია უყანასკნელი ათიოდე წლისა მტად საინტერესო, მეტად საგულისმხიო და ჩამოუტყრებელი ამბავია; ენაობა, სასუქ ათასნაირი ხეულებითა და წინააღმდეგობით, მაგრამ გამართული ერთნაირი შინაგანი ლოიკით. ყოველივე ეს ნიადაგს უშვანდება საბჭოთა ხელისუფლების გამარჯვებას მთელს ამიერ-კავკასიაში.

ასეც მოხდა და ეხლა ჩვენ უკვე მოწამე ვართ იმისა, თუ როგორ და რა საშუალებით ანხორციელდა ეს ხელისუფლება ა/კ. ერთა შორის იმ პრინციპებს, რომლებიც ყოველდღიურად ითვლებოდა ახლო წარსულში „ეროვნული“ მთავრობების მიერ შინ და გარეთ. მე არ შეუძლებს აქ იმის განხილვას, თუ რისთვის და რა მიზეზით ხდებოდა ეს, მაგრამ ფაქტი ასეთი იყო და იმის უარყოფა შეუძლებელია.

შეუძლებელია იმის უარყოფაც, რომ საბჭოების პოლიტიკა ა/კ. ერთა ცხოვრების დღევანდელ სინამდვილეში არის საუკეთესო ვა საქართველოს, აზერბაიჯანის და სომხეთის შორის მხოლოდ კულტურული და ეკონომიური აღორძინებასათვის. ეს უდალა დღეს ჩვენთვის. და უდალ ხდება ეს საბჭოთა სახელწიფოს მტრებისათვისაც; მაგალითად ა/კ. დღევანდელი პოლიტიკური სიტუაცია ალბანა ერთად ერთ შესაძლებელ სინამდვილედ ისეთმა დაუნდობლმა საბჭოების მტრმაც კი ემიგრაციაში, როგორც აიოს ზურაბ ავალიშვილი.

ყოველი დღე გვიმტკიცებს, რომ სიმართლე სწორედ აქაა, მაგრამ იმ დროს როცა ჩვენი პოლიტიკის ხელმძღვანელობისთვის, მუშებისა და გლეხებისათვის ეს გეხე—ერთა შორის სოლიდარობა—ნათელი და უშეკველი იყო, უპარტია ინტელექციის ზოგიერთმა წევრებმა, როგორც საქართველოში, ისე მეზობელ რესპუბლიკებში; ეს უკუშპარტება დროზე გვირ გაითვალისწინა და სათანადო ვერ შეივინა.

და ჩვენი მწროლობის, ჩვენი ინტელიგენციის შეცილობა სწორედ იმისი იყო, რომ მთლიანად დროზე არ გადაეშვა იმ საქმიანობაში, რომელსაც მიზნა აქვს დასახსნული ქვეყნის ახალ სახეულებზე გარდაქმნა და ხალხთა შორის ქემშპარტიკი სოლიდარობის დამყარება.

არასოდეს ისე მძაბრდა და აშკარად ეს დანაშაული მე არ მიგვძნია, როგორც მწერალთა დელეგაციის ჩასვლის დროს ბაქოში. ასეთივე დანაშაული მიუღდვის ჩვენი ქუჩისა და წონის ხალხს ბაქოში და ერევანში, მაგრამ საქმე ამით, რასაკვირველია, არ იცვლება.

მწერალთა დელეგაციის ყოველი წევრისათვის ერთხელ კიდევ აშკარა ვახსნი ეს უკუშპარტებმა, რომ ჩვენი ინტელიგენციის განსაზღვრული ფუნქციის პრაქტიკულად ქმნა და ყოველ შემოწმარებულ პირობებს ა/კ. ერთა შორის მეგობრული დამოკიდებულების დამყარების საქმეში.

პოლიტიკა და ეკონომიური ცხოვრება შეთანხმებული ვხეი მიიღამ დღეს ამიერ-კავკასიაში. ჩვენ, ქართველ მწერლებს, სასახლოდ მიგვჯანია ის ვარკომება, რომ კულტურული აღიანის ლოზუნგი და მისი პრაქტიკული განხორციელების საქმე იმ უყანასკნელ წლებში სწორედ ჩვე წრეებში წამოიჭრა და უკვე ორი წლის წინეთ უფრნალ აქართულ მწერლობა—ში დაიბეჭდა საამისო მოწოდება.

თავის დროზე, როდესაც ჩვენ ამ საკითხს ვაყენებდით, შეიძლება არც კი გვექონდა წარმოდგენილი, თუ რამხელა საქმეში ეტეოდა მწერლობა და რა დიდი იყო ამ საქმის პოლიტიკურ-სახოგავდომებრივი წიაა.

ბაქოში ჩასვლამ ჩვენ ბევრი რამ დაგვანახა.

ჩვენ დაინახეთ, რომ მართლა სირცხელია ასე ახლოს ცხოვრობდეს ორი ერი და მჭიდრო კულტურული კავშირი მათ შორის არ სუფევდეს. ჩვენ დავრწმუნეთ, რომ აზერბაიჯანში ვაკოლია მიგობრები და ისეთი მეკობრები, რომელებიც ჩვენს ვაქორვებს თავის ვაქორვებთა სოვლიან და ჩვენს ვაძარჯვებას საკუთარ ვაძარჯვებთ. ბაქოში ჩვენ ვნახეთ მუშები, რომელთა ინტერესები არასოდეს არ შეეჯახება ქართველი მუშის ინტერესს, ეს მუეზი ვფხეხე მდგარი მიგასაღმებლენ ქართულ მწერლობას, სიყვარულით გვიმობადავენ ოვაციებს და თან ენერგიულად მოითხოვენ ჩვენგან დახმარებას იმ უდიდეს მნიშვნელობის შრომაში, რომელსაც ისინი ეწევიან დღეს პროლეტარიატის დიეალოთა საბოლოო გამარჯვებასთვის.

ჩვენ ვნახეთ თუ რას აკევიბდენ ბაქოში ეს მუშები. როგორ წაუთმთევიან ზღვისათვის მიწა კილომეტრიდან კილომეტრამდე და როგორ დაუოკევიან ამ ნამძილ მიწაზე ორასამდე ნაქვის მჭურავის; როგორ დაუღარავეთ ნაქვი ტრამვაის ხაზებით; როგორ აუშენებიათ მუ-

შათა ახალი ქალაქების ლ.მახი შენობები; როგორ ვაღუყვებიათ ამერკოლი სისტემაზე მთელი ნავთის წარმოება... სკოლები, ამაუტორიტები, დასასვენებელი სახლები... ჩვენ ვაინახეს სკოლა—პანსიონები, სიადნაც გამოდიან მასწავლებელი ქლები; აქ იხრდება კადრები თურქი ქაოსი მომობიდან ვანთავისუფლებდეთვის. ბრძოლა, რომელიც სწარმოებენ აზერბაიჯანში რელიგიის, ცრუმორწმუნეობის, დახავსებულ ხეი ჩვეულებისა და მესლიმანურ ადათების წინააღმდეგ, იდეოლოგიურათ, ისეთივე მძებარა ბურია, როგორც წყიელი ინტეგრირებული ლისა მიწაში—600 მეტრის სიღრმეზე.

და ვის სკვლია იქ ინტელექტურ განწყობილებასა და ოქაჰანისათვის? ან როგორ უნდა წარმოიყვას ასეთ პირობებში ერთნაირი შეილი და უთანხმოება? დაახ, ეს კომშიარი წარსულისა სწორედ ასეთ პირობებში ქრება და ეძლევა დაწყევებას. მაგრამ ჩვენ დაინახეთ, რომ საბჭოთა სის.ნავის ვარკემ კვლე წამოყიფს თავს ყოველგვარი სისაძაგლე და რასაკვირველია, ერთა შორის დაუნდობლობამაც: ვარკ კიდევ ბევრია ვასუქებელი კულტურის ფრომტზე და ავეთქებას აწვევი ხელი ვერკ კიდევ ხახავს აქ—ქ „მეღე“ უტუხებთ ამიერ-კავკასიაში.

სწორედ ამ სინეღეს ეძებვიახ დღეს ბაქოში და ებრძვიან სამავალითოდ. ბაქოში ჩასული ქართველმა მწერლობამ სიხვე, რომ ამ ბრძოლაში ი. შუგასრულებს ერთ დიდ როლს, რომლის შესრულება მხოლოდ მწერლობას შეუძლია.

აზერბაიჯანის მწერლობა და კულტურული ძალები აღფრთოვანებით მიეგება ქართველი მწერლების ამ ნამჯეს. და სიტყვები, თქმული როგორც ერთის, ისე მეორეს მხრივ ბაქოში 26 კომუნარის საფლავზე, უსათოდ ექნევა ის სახელგანთ, საიდანაც აღირიცხება ახალი ხანა ამიერ-კავკ. ერთა კულტურულ ცხოვრებაში.

და როდესაც გბრუნდებოდათ ჩვენ მთლისში—ვაბთობა ბაქოს მჭურავლე გზით, ჩვენი მეზობლების მეგობრული შეხვიდრთ და ვაძნეებელი ბაქის მუშის შინაპარტიკა და ნებისყოფით.— მე ვიარებდი ამ—კავკ. ერთა ცხოვრების მნიშვნელოვან თაილიტებს ამ ოქასასკნელი წლების განმავლობაში და ვეკრებოდი, რომ ორი ქვეყნის კულტურის წარმომადგენელთა ფიცი 26 კომუნარის საფლავზე რყო ულამაზესი სურათი, რომელიც აქამდე აღა და საბჭოების საქმის მილიანობა ამიერ-კავკასიაში.

ქართველი მწერლობა იმდოვენებს, რომ მას მიეცემა ორგანიზ ციული და მორალური საშუალებანი ამ გზით უფრო ფართოდ სიაროლის და მ პრაქტიკულ წარდადებებთა განხორციელების, რომელნიც შედეგათ მოყვა ორი რესპუბლიკის კულტურულ ძალთა შეხვიდრილი

თარგმნილი გერმანულიდან შპრონბიტი შიშოძის მიერ

ამლახის მოურავის „განხილვა“

მე მოვიტოვე იფიციერი გამოსულიყო მოსალაპარაკებლად.

— რად დაღატულებივით უმუშევართა საბჭო და საზოგადოდ რას ნიშნავს მივლი ეს ამბავი? გვითხე მას პირველში.

ამ დღეებში თავი იჩინა იმ გაბოროტებამ, რომელიც ქალაქის ოფის წინააღმდეგ იყო დგარი. მას დიდი დროითი იფიციერობის შემოღებას სურთარა ხელით ჩამოგვლიდა კლავია, რომელი უმუშევრის მოქმედებად უკავია, ამას დიდი მუშაობა გააჩნია. განსაკუთრებით მიზნობრივად, რომ მოურავი ბიძის მიხედვით ამ წინასწარულიად უნდა აქოს უმუშევრის სადგომს (ტროიკა პროცესის დასრულების შემდეგ). მან უნდა სთქვა ბიძისთვის და მასსავე, იძულებულია გახანა პროცესის მივლი მონაწილეობა. მარჯვნივ და მარცხნივ მხარით ერთი კვირა, რათა არ გაქვეყნდეს. ამრავალი იგი საკუთარი ქალაქის საბჭოებში ბოძებდა გარკვეულად.

ცოტა ხნით შემოთვალად და დარცხენილად მიმავსა, ციკაქონი მანერბის რომ უმუშევრები დაღატულებიან არბევდნენ, ქუჩებში სროლა ასტებეს და ფანჯრები ჩაღვლიდა. ვიძულებული ვიყავი, რომ ამ ენობაში არც ერთი სიტყვა არ იყო მართალი. მანვე დაჯერებული ვიყავი, ახლავთ თქვენი გართულებით ამბავი გვიქვამდა მეთქი, იფიციერი წაიღებულა, ეს შეუძლებელია, თუცა ეხება, რომ ხელმეტი ვარ, მაგრამ უფლებამ არ მქვას უფროსების ბრძანების გარეშე ეს ადგილი დავეტოვო. მანვე მე მიხვდნენ რატუნის წინ ანაუფლებლობით თავიწონი უმუშევართა მასს და შევიკიბინე, გსურთ თუ არა რომ ჯარი თუნებ კიდევ ერთი საათით დარჩეს ქალაქში მეთქი. ერთხმად მიპასუხეს:— არა, ახლავთ ამათგან უკანდით. იფიციერი წაიღებდა, რომ ცოტა არ იყოს მდგომარეობა მისთვის ხელსაყრელი არ იყო და ორი საათის დასა მითხოვდა ქალაქიდან გასაქვლებად. მაგრამ ეს მოკლე ვადაც კი არ მოსცეს; მასამ იფიციერი მიიტაცა რატუნის, უკან დაახევია ჯარისკაცები, ხელში ჩაიგდეს თითქმის და ტყვის მტყვევლები, მაგრამ გამაზრების მიუშვადათ მივიც იძულები გულმტკიცობა გამოიჩინა, რომ იარაღი თითი ჯარის საზარყო ატონობილივებ დაწყო. შემდეგ ჯარისკაცები ჩანსდნენ ამ ავტომობილებში და, რატორც ვრცხვადი, საინფორმაციო დასტოვეს დაღატულები.

ამ გასიყვანების შემდეგ ქალაქის მოურავი ტელეფონით გამოვლადარაკა დროშების მიკავრობის და სიხვა დაუყოვნებლივ სახმადრო მალ მიმუშვებობით მისთვის, რადან დაღატულები ბიძის აჯანყება და უმუშევართა საბჭოს ერთ წაქეზებულ მასებს ქალაქს არბევდნენ. გერმანიის მანში მასალა უწყებ იყო გამოვლადებულ, დემონსტრაციები წარმოადგინო იყო. პლაქატი არსოქორატურამ ჩემს წინააღმდეგ დატყულების ბრძანება გამოაქვეყნა, 2000 მარკა ჰქონდა და აღიქმული ვიქნე ამ დაშვებამ.

ჯარის წასვლისთანავე უმუშევრებმა დაღატულებულ ქალაქს მოურავი. იგი იძულებული გახდა ჩვენი ზედამხედველობის ქვეშ ტელეფონით გამოვლადარაკებულ და დრუხდების მიკავრობას და ინფორმაცია მიეწოდებინა მდგომარეობის შესახებ. ჩვენი ვიძულებული ვიყავი, რომ ისიც დარწმუნებოდა სხვა გავლენიანი მოქალაქე დაღატულებული იყო და ვერ განათავისუფლებდნენ, სანამ მიკავრობა უმუშევართა საბჭოს არ გაბიძგებდა ციხიდან. ხანგრძლივი მოლაპარაკების შემდეგ მიკავრობამ პლაქეტის პროცესატურის უბრძანა საჩქაროთი განათავისუფლებია ჩვენი დაღატულებული ამხანაგნი.

უმუშევართა მასს, რომელიც დილის 8 საათიდან საღამოს ექვს საათამდე ქუჩებში იდგა კოესპირული წყობის მიუხედავად და საქმის გათავების უცდელად, ერთი გამოუთქმელი აღტაცებით შეჩნდა განათავისუფლებულთა შემოსვლას ქალაქში.

იწყება ნადირობა ჩემს წინააღმდეგ

თუ როგორ სცილებოდა ამ დროს პრესის ერთი ნაწილი ყველგან ღონისძიებით და ყოველ შემთხვევაში კომუნისტების წინააღმდეგ პორტრეტი მოეჭო, ანტიკლეს თუნდ „ნორუტბიერ ტაგებლათი“, რომელიც ამ ამბების გამო სურდა:

„ფალსტუქიანობა საპრეტაციებმა ქალაქის ქუჩებში ათრებს თავისი მოურავი, ციხის ქვლებზე აიფიცებს და უტყარულში გადასჩენს“.

ხანდელათი ეს სხვა არაფერი მომხატარა გარდა იმისა, რომ უმუშევართა საბჭომ ქალაქის საბჭოს უმუშევრებმა დახმარება მოამატებია, ოღონდ დაღატულებიან ტრეს უწყება დასთანხმდა ბაჟი დაქვლი უმუშევრ.

ქალაქის მოურავმა მითაც იმისა, რომ დამი ფალსტუქიანობაში ჯარი, ნაწილი შევიტოვად და უმუშევართა საბჭოს წევრები დაატყუდა. მე იგი დამიკურთხე, მტრემ რომ მათმა დაგუშვანა შევდგამა ჩა დინა. ქალაქის მოურავმა და მსხედრო უფროსებმა მას დაავალეს მე უშუალოდ დაიბრუნო, როცა ლო.ინში ვიციებოდი. მაგრამ იგი იმდენით გამოცდილად გამოდგა, რომ მე დროზე გაგმეცილად და თავს უშუალო—საჩქაროთი ტანთ ჩაიქცე, ქალაქ გართი გავვიდა და მხალხელ გორაკზე ავიყო დი: დილის რიგრაჟზე ჩემს ფეხებ ქვეშ მოძარკი და მრავალფერადი სტრიათი გადაიწალა: ქუჩებში სამხედრო რაზმები დაიდოდა და საინფორმაციო ბრძანების მხები გაისმოდა. ქალაქის მოურავის მომხრეები გამარჯვებას დღესასწაულობდნენ.

დილის რვა საათზე ორმა მეგობარმა შემატყობინა, რომ მივლი უმუშევართა საბჭო დატყულებულია. ჯარისკაცებმა დაიფიცეს, არ დადივილებით სანამ მას ქვლებსაც არ დაიჭვებოდა. უმუშევართა საბჭო, თორთმეტი წევრი ალფუენის ციხეში გაგზავნათ სამხედრო ავტომობილით.

როგორ გაანათავისუფლო უმუშევარი საბჭო.

ამ ენობებმა მათივე დაუყოვნებლივ დაეცოტებოდა ჩემი სახალავი ადგილი; ჩემს მეტორებთან ერთად ქალაქში ჩავდი. მანინვე ჩემს გარშემო თავი მოვიტოო თვითვე უმუშევრობა, ისინი აღწვითებულნი იყვნენ ამ ენობაზე თავდასხმით. დაუყოვნებლივ გაგმებოთ თვითმმართველობის შენობისკენ. სადაც ქალაქის მოურავი ჯარის უფროსი და ჯარისკაცების დიდი ნაწილი იყო დაჯერებული. შესავალში ტყვის მტრკვევლები იდგა, როცა ჯარისკაცებმა დამინახეს. აა ჯაშუშებისაგან გაიქცე ვინც ვიყავი, იფიციერს—მეზაყოფლობით იოსლეს, რათა დაგენებდეს.

პროლეტარული თვითდაცვა

ამის შემდეგ რამოდენიმე ვიციის განმავლობაში სიწყნარე დამკარდა ქალაქში. უმუშევართა საბჭო მთავრობის ორგანოებთან ერთად მუშაობდა, რათა სტრასით და საბოთი მასლა გავანაწილებოდა. ამასთანავე უმუშევართა საბჭო ყოველი ლინისძიებებით სცილებლად მივსოთ ფარული ლინისძიებები.

უმუშევართა საბჭოს ორმა წევრმა პოლიციელურა თანხლებით დაიარა იმ ფარკანტად, და მიღებულ, რომ ბოლომდე აქვე მომზადებული დარული ვაკრობით შეძებოთ სტრასთანადაც. მათი მარავი ჩამორთმეული იქნა. იგი დღეები როცა ქალაქის რატუნში მივლი უმუშევრები ვითდებოდა ჩამორთმეული ლორისმ და სხვა საზოგავსაგან. უმუშევართა საბჭო—ქალაქის გახეთმი ცნობა გამოაქვეყნა, რომ და, ნიწულ დღეებში ჯარისკაცების ქვერეობისათვის ავადმყოფობისათვის და მელიოგინ ქალბისათვის განსაკუთრებულ საკავშირეობებში; განაწილებდა მთავრობის ორგანოებთან შემთხვევით ხლებდოდა.

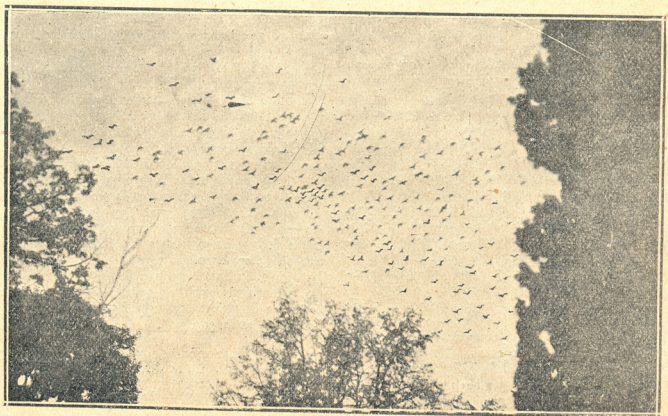
უკვე კარგა ხანია ფალსტუქიანში კარტული ლარი იშვებოდა. გავალდა აგრეთვე მიხელი, ცერევი, ქერი, სორველობა და სხვა. ვამზადებოდი სიფელო ერთი მილიონი მარტის საზოგადე დაუგვეთ ფალსტუქიანის და სხვა სამურველო რაიონებისათვის. ამ ოპერაციის უზრუნველსაყვით ადგილობრივ კაპიტალისტებს მოსსინოვე კრედიტი მივეტო ქალაქისა და თემებისათვის. ამ უკანასკნელთ სწავლავ იათ ფსებრით უნდა მივედიან დაშემულ მოსახლეობისათვის.

სოციალ-დემოკრატიული მთავრობა ჯარს აჯავანის

ეს განზრახვა შეფარებული იქნა ჯარების შემოსვლის გამო. ჩვენი თანამშრომლობა მიკავრობის ორგანოებთან არ მოსწონდა არც ქალაქის მოურავს, არც ადგილობრივი სოციალ-დემოკრატების მეთაურებს, შტორლს და აქლმასს: მიტრამ რომ იმ პრაქტიკულმა საქმიანობამ, რომელიც უმუშევრად კომუნისტებისაგან შედგებოდა უმუშევართა საბჭომ პროლეტარიატის საკეთილდროთ გაჩაღად, მრავალი მომხრე შესინა ცოხლები ურდეს რატორც ქალაქში იქნის ახლო მახლო.

ამ სამამ პირმა ბოლოს მიიღო იმის რომ დარწმუნდის სოციალ-დემოკრატიულმა მთავრობამ ხელახლა ჯარი გამოაჯავანა ფალსტუქიანში.

ფორტ-ე. ფურცხვანისის

ფრინველების ბაღაფრენა

*) გაგრძელება, იხ. „ღროშა“ № 8, 9.

განკარგულბა იყო გაცემული, უმუშევრთა საბჭო უსართოდ დამუხლდა, მისი წევრები დატურ-სალებით, ხოლო მე საბოლოოდ მივეყრდნობო-ბოდი. ქალაქის თავის რამდენჯერმე გაეცხადებო-და, მოსახლეობა ბევრად ადვილად აიტანს გა-კრებებს, რომ პეტროს და მანინებს შევად-სა-სო.

სამ იმისის ფაქტზე მინიშნებით იყვებოდა თა-სოელი უმუშევრთა და მანინე ასოდე ამანავის და მუშის უჯახი გახრჩვია, იმის ხსნა, რომელსაც მე ციხეხარბადი ასოდე ვიწოდებოდა, თოფებით და ხელთ სასო-როლო გზამართ აღკვეთილი: მომიხეხეს, რომ სასურველად ჯარისკაცებს თოფი ესროლოდა, რასაკვირველია, ეს მტანად ისტოვე იყო, სა-ზოგადოთ არც მუშებს, არც უმუშევრებს ქა-ლელები იარაღ არ ჰქონდათ. ნისყვე იყვებოდა შედლოდ განსხვავების ჩემს სასილბოთ, ხო-ლო ბაღში ვახანებები გასროლოდ. ითვიერი გაიხანებდა—ეს ვაგბატონი უნდა გავანადგორობო, თონდ ამისათვის მთელი შენების აფეთქება და გვერდელს. მე მინ არ ვყოფილვარ, ჩემმა სასოცხოვე „სიანჯორმაციო ბიუროსი“ დროზე გააფრთხილა, მაგრამ მაშინდელ გარაკიდან კარგად ეხმადები მთავრების ჯარზე ირომ-ტროლს.

თუმცა ჯარმა ფლენკეზინი რამდენიმე კვირა დაჭო, მაგრამ არა თუ სახლი, სახავედ ყუთი და დატურებულა გაუჩრქავია, მაინც ვერ აღმოჩნდებოდა. ბოლოს სასოწარკველი ნა-მიჯარე გახასდავს, ერთს მუშეები დღეს შუა ქა-ლეში საპროლოდ ეტლი გაიარეს; ჯარისკაც-ების ჩაბნე მივარდა ახლად ჯვარდაწერილი ქალს და მეტყობს და დაუწყო მტკიცება ქა-ლე დატურებულ ქალკითა, ხოლო მეტყველ მისი „აღ-სოწარ“ გრობოდა:

„სეთის ამბებზე ჯარი იმდენად სასიკოლო გახასვდა, რომ ქუჩის ბიჭები გზათ მიმავალ ჯ-როსკაცებს ხშირად უძაოდენენ: „თქვენე ჰქვლეს ექებთ? აი ჯებებზე მავსად დამალოლო“.

მბატაკალები ჩემ მდვარებთან ერთად

ჩემთვის უტყუაროდ იქნებოდა უ-ქოთი ყოფ-ნა მთელი კვირების განმავლობაში. მე მიწოდდა მობრალბისთვის მემუშავდა. არაფლგვარადი ხში-რად გამოვიდებოდი მახლოდელ დაბა-ქალაქებში საჯარო კრებებზე იქნებოდა, თუ პარტიული სხდომებზე. ერთს დღეს პარტიული კონფერენციის უნდა დატურებოდა ბენდინი. აუფრანკიზიან, სადაც მანინ და მანუილი, ბენდინი სხდენ-არათი ვერ წავიდოდი თუ არ რკინისგზით. ფლკენკეზინი დღეს მიმავალი მტარებელი ჯარისკაცები თი იყო საყვ. მე მძიმე, თითქმის უმუშევრო დღე-რობობობაში ჩაგვარდა და მგვანა ხლვა კი ვეღარ გახსოვლები მეთქი.

ერთ დღე სადგურზე გადავდილია მოიხრეს. სადგურზე ჯარისკაცების გუნდში მოხვები, ისინი იქ უნდა ჩამოხრჩოვდნენ. ჩემს თანხმებულ-ლებთან ერთად, რომ უსართოდ დამიჭერდნენ, მაგრამ ჯარისკაცებს აზრადაც არ მოსვლიათ, რომ ჰქვლი, რომელსაც ისინი თითქმის მთელი თვის განმავლობაში გაუაქციებთ ექებდნენ, მათ შორის იმყოფებოდა. ისინი წყნარად გაუ-ფრთხილ თავიანთ გას, მეც ხმებისთვის მიმავალ მატარებელში ჩაგვყენა.

21 ივნისი, შუადღის 12 საათზე, იყვებოდას უქანსეწელი რაზმები გავიდნენ ფლკენკეზინი-დან. პირველ საათზე მე უწყვე რატუმის კრებებ ვიდებო და რამდენიმე თასი მუშის ველაპარ-კავიდი.

მაგრამ ქალაქიდან გასულ მუშეობისა სა-თანადო ზომები ჰქონდა მიღებული. გამოჩნდა მთკალაქების რაზმები, რომლებიც თოფებით და გრანატებით იყო შეიარაღებული და შეცე-დად კრება გაეყარა, ხოლო მე დატურესალები-მათ სოლო საბჭებს და მიტრენი შეიჭობნენ. მაგრამ მუშეები თავის მხიარულ შეტევებზე დაი-კვიდნენ, რამდენიმე შეიარაღებული ბერძულა და-კვირეს, საუბათიანთ მიტრეტებს და განაზარა-ეს. დანარჩენებს გაეჭიბოთ თავს უშვდეს.

რამდენიმე დღის შემდეგ ფლკენკეზინის სამინისტროს წარმომადგენელი და გენერალი პოლენი ესტუმრნენ. იმათ მოლაპარაკება გარა-ეწი ჯერ ქალაქს მოუვლიათან, ხოლო შემდეგ ჩემთან. მოითხოვეს, რომ უმუშევრთა საბჭო დატურებოლოც დატევიშოლა; ამას გარდა კიდევ რამდენიმე მოთხოვნილებას წარმოვადგინეს; მაგრამ მე არ შეგებოდი მათი დამტკიცებოდა. ეს მოლაპარაკება დამთავრებული არ იყო, რომ ფლკენკეზინის ხელახლა ჯარი შემვიდოდა, თვითმმართველობის შენებას შემოტრება, მივა-ე-

რი მოვადინე დაიჭირა, სადაც დახსოვლებით მდის ათასი კაცი იყო თავმოყრილი, სამხედრო მდგო-მარობა გამოაცხადა და ჯარსა, რომ არავის არაფერი დატურებოდა. გავი შეკენე დატრუნ-ებდა, მხოლოდ მოსახლეობამ ხელი არ უნდა შეეშალის ჰქვლის დატურებოდას. ამის შემ-დეგ ჯარის უფროსმა, რომელსაც ერთი თვი-ერი ახლდა, ტვირის-მფრველით დაიკავა რა-ტუმის კრებ, სადაც მე ვიდებო სამინისტროს წარმომადგენელსა და გენერალთან ერთად და გამომიხილდა დატურებოდას ხარა.

იმვე წუთში ნახლი საშინელმა მდღეა-რება მივიქა. მასის ციციხალი ვედილი დიროა დატურებულ კოლონით და რატუმს მიეჭებო, ჯარისკაცები ჰლდებო მოიქცნენ; თუ სოლო აბიხილოდა, ჯარისკაცები ძალაუფლებოთა ერთ-მანის დატრუნებ. ჯარის უფროსმა გაიგო-ვინდნენ მდღეათობაზე და განკარგულბაზე გას-ცა ჯარი სასამართლოს შენობისგან დატრია. გენერალმა და მთავრობის წარმომადგენელსაც მანინე იქ შევადეო თავი.

ჩემს მუშას კაცთა გავზავნეთ სასამართლოს შენობაში და მოითხოვეთ ჯარი გაეყვანა ქა-ლელებში. გენერალმა დაიკავა ეს დღეუღეაქცია. ამ ამბის გაგონებისთანავე კი ვეგებრებოდა აღ-მინაფრო ტალა სასამართლოს შენობისგან გაე-მართა და საშინელი ყვირობა და მუკარბი დატურებულბოთა განთავსებულბა და ჯარის გეყვანა მოითხოვეს.

თუმცა დატურებულბო ამხანაგები გაათა-ვისფლეს, მაგრამ უცებ გენერალიდან ჯარის კა-ციები გამოვიდნენ და ჩემს დატრებს შეცე-დნენ. კინაღამ მიზანს მიუჭნეს. ფხვ და ფხვ მო-ღვედნენ; მაგრამ თუმცა ჩემს მდგებობა მუშები გადავდიოდნენ, ფხვი გამოსდეს და მიწველ და-ნახიციეს. სხვა მუშებმა კიდევ ხელს ჩასქვდეს და თვალის დანახამებებზე ქალაქის გარეთ გა-მიყვანეს.

აპალმალური ამბობაიზა ბაპაკისა და შუა მარგინაბი.

ამის შემდეგ ჩემთვის უტყუაროდ იყო ფლკენკეზინი დატრუნება. შუაში დამინარე-ბლები მიილა, ქალაქი და მახლოდელი ადგი-ლები ნაძლევი სამხედრო ბანას დატურესა.

ერთ დღეს აურბანბი ჩემს ბინაში ორი ადგილდებო ამხანაგი შემიტარა. მინიხასებ, ახლევე უნდა გატკე-ეყენა, სასამართლო აუფრანკი-ზიათა. ამას გარდა გრობოთ თმა უნდა შეიჭო-ქო რადანაც ამ ნიშნით ეგებებოდა.

მე არაფერიც სურებოდა ამ მქონდალმა შე-მეგებობა, მაგრამ იმში კი დატურებოდი, რომ ფლ-კენკეზინის მახლოდელ აღარ დამტრუნებოდა. იმ ოპონიერ იყო ამხანაგის თანხმებით ქვეითი გასა-გავედივო ჩემის სასოცხოვეს, სადაც დატ-რუნებულ გათრებისას ამხანაგები უჩან დილო-ნიდნენ, ხოლო მე გას განგარებო გაუფრველილი მარბოვებოდი. შეხალდას ისე ჩამოვსა, რომ გა-დატურებულ ჩემი თმა ბოლოს მაინც გაშპებოქა. რომელიცაც სოლოში შევიჭრე და დალოკი მო-კვირებე. ერთი გულისის სახსოვ მიმოითვის, იქ ნიჭობი, ფლკედაცა მიოთხრა, ჩემი ხაზი დალო-კობა, მაგრამ ახლა ყანნი მუშეობას. დატურე-სანამ დატრუნებოდა. ექობი დასავა, თმის კრება დაიწყო და ლაპარაკი გახდა: ვა-დოფულბად ამოვადლო, თმა ხაზის ქალა-პობრება ამოვადლო, ფლკენკეზინში კომინის-ტრია ბატონობე, მთელ ათასეულიც ვაჭირო-ბა, რათა ექობი ჰქვლი დატურესალები; მაგრამ იმ შეტევილუს ეწინააღმდეგე უნდა ჰქონდეს კავშირი, პირდაპირ მიღველებოდას ჰქვებოდა.

ჩემს ვაჭრობა გყოფილი თმის კულტუბი ეყარა ავტორიზე, ჩემს დალოკ კონფერენცია-ში ჯარის უფროსის მისამართით დატურებო. შემდეგ ხელი ჩამტარებულ ჩემს გამომხატებულს და ფე-თხარა არ დაიჭოფე დღეს მუქ ჰქვლი კავი-რებ მეთქი. უფროსი ხელიდან მატრიალი გავერ-ცე. ჯარის უფროსის ფლკენკეზინში ორიოდ სიტყვე მიმწეო: „აი თქვენ გრობოთ თმა, ახლა მისი პარტიით ექებთ“.

სოციალ-დემოკრატიის მითუკაბი

მამაშუკანე

მეორე დღეს ქალაქ ჰომოდენ მივალენ, მა-გარიანი. ადგილობრივი მუშებისგან გავგონე ნასადილები კრება შესდგება, სადაც სოციალ-დემოკრატები და რუსის კაპიტალის წარმომ-ადგენლები ოლაპარაკებენ, რათა ჰოვის უმუ-

შეშეგონ დაჯგურონ რუსის ოლქში წყვედნენ-საშეშეგონათა. მე მონაწილეობა მივიღე მომუ-შაზე და მომხმდებლ ამბებმა მაიშულ-სიტყვა-ფრთხილ დატურებოდას წინადადება მომე-ყურნარა ყოვლისა ოლა-ნიხაზე ლე და-ჩახნდით მეთქი. თქვენ ხელფასის დასაწარ-გობა არ უნდა გამოვიდნენ რუსის ოლქში. არა-ღი იმ პირობებში უნდა იქნებოდა, რომელსაც ორ-განხიჯილბოდ დარაზმული მემალარობები მუშე-ბები მეთქი.

თუმცა დამოუკიდებელი სოციალ-დემო-კრატი ბლუნქენიჩის სამიხანდო კაპიტალის წარმომადგენელთან ერთად სცილოდელი დავე-წერებოდე, მაგრამ ამ კრებას მაინც ავარსიველ უმუშევრთა საბჭო, რომელიც იმ დღე-ღე-ფრთხილ მუშებთანა. მაგრამ მეორე დღეს, სოციალ-დემოკრატებმა მოეადნენ უფრო დიდ კრების წინაშე-მარბოვები ოლაპარაკოთ, უცებ ხალხს დამო-უკიდებელი სოციალ დემოკრატების მიერ ათა-სობით გაერეებულბო იქნა შემდეგი პროკლამა-ცია:

„ნოლბახილიდ მუშათა მოლაკლე-გუნში მასოურ კრებებზე ოლაპარაკა ჰქვლიდა ფლკენკეზინიანებს, რომლებიც თავის თავს მ-ხლურებო უფრებოდა. ჰქვლი მუშათა მოლა-კლე და უსახერხოვი არანახადა. ჰქვლი ეკ-პიტალისტების მიერ მოსაიდოლ გარყვარია. იაი ერთი კვირისადაც მეორეში“ დაწინა, რათა მუშეები აჯანყდეს გამოიჭროს და შედგეს ვა-კუსი, როცა მიზანი იმყოფებოდა. ჰქვლი თითო-დგილით დამინაბა, ნაძლევით იგი ატრო-ნილით მიგავსებოდა. გუნში საკომისიო ჰოვი-დაც ჰქვლი შევათ გათაქვული ატრონილითი გარბანდა. საიდან გარჩნადა ჰქვლს ანახიჯილბოთ ატრონილით ამ არამხანადა თეოტროპ მ-ლოს ფლკენკეზინიანი აღუტყა ატრონილითა კრება, სადაც მუშეები პირობებს გაუფრველებებს ითხო-ვდნენ. კრებე შესალოდა თავის დატრება. სასა-გეროთ დატრეტრობა შეგებოდა მას თვისი სა-კეთარი ატრონილით გასავსა. მამაკაცობე, დედაკაცობე და ახლგარბობე, ეს ადამიანი იქ ე-ჯანყებისგან მოგაფრებეს, რათა შე-დგეს ვაკუსი და ნისყვე გვარდიას ჰეს გაუკვალოს. ამც სურთ კაპიტალისტებს, რომლებიც იგი მოსყიდო-ენ ჰჭავენ და რომლებიც უსახერხოლს მტერი დამოუკიდებელი სოციალ-დემოკრატია-სა, შეფარებოთ ემანას. უმუშევრთა დამარბობის აიღებდა მხოლოდ მუშათა მიერ შეიძლება. ქა-ლეის ახალი საბჭო საუფროსი მოიქცენ. ალა-სწავდება, უჩრადესობას მიიჭებენ თუ არა ს-ოციალისტები, გასწოთ წინ! აირჩიეთ ბლუნქენ-ტილითის სა!“

ამ სახიზრობი ცილისწამების შედეგა სი იყო, რომ ერთი საათი შემდეგ, როცა კრება დასთავრდა, მე სატურბოში დამატყალეს, სადაც სადღისი სატყალე შევიდი. მაგრამ სასადილოში მოკვება მუშებთან მიტეს, ხლდნად გამოტევილეს კოლონილებს და ქალაქ გარეთ გამოვიყვანე. იქ ჩქარა ჩამოვიდნენ ფლკენკეზინი-ანები ამხანაგები, რათა ფლკენკეზინის წყე-ყვანე, მიტრე რომ ჯარი თორმე ხელახლა სტე-ვიანე ამ ქალაქს.

ჩემი მობრალბის დროს სოციალ-დემო-კრატების მთავრობის ფლკენკეზინიც იმვე ცილისწამებებსა და დატურებისათვის მიმტარ-ობდა, რომლებიც მამამ მებრალბებს მიმართ-ებოდა; ჰქვლი ბერძენების მისყ-ლოდ აგენ-ტიობა და სხვ. მაგრამ სურულით მოვლიდნელ შედეგებს მთა წყის; მუშათა საბჭოს არჩენებში, რომელიც გას-ლოდებულ ვინახა, დემოკრატებს 167 მამიღეს, უფრალბოლის სოციალისტებს 209. დამოუკიდებელბა 264, ხოლო კომუნის-ტებსა 1303.

თუმცა სამხედრო პრაკტიკორი ექმებდა, მაგრამ ჩემს დამტრების მობრალბით თანა-ს ჰქვინდა ატოქობა, ჯერ ორი ათასი მარცა, შემდეგ ათი, ბოლოს ოცდაათი. მე მანც ჩემი მგარობა ბრს დატრებოდა და ფროც მტრებისა ან ფროც ვენერების სახელით მივდიდი შუა გერ-მანია შევიგონარ, რათა პარტიის დახლდებო სხვადასხვა კრებაზე გამოეუსოფიკავი.

ლიონის შარკომების მუშები შანდარ-მინასთან ბათიანოუსფლენე

ლიონის წარამოგებას რვა დღე დატრეი ორ-ოცე ატეკტობა. როცა ვარბოვების საბჭოს წევრებმა სოციალ-დემოკრატებმა და დამოუკ-იდებელბებმა გაიგეს, რომ მე ჰქვლი ფიკავი, მა-შინვე პოლიციის დამასმინება. მებრალბმა გამა-ფრთხილეს და მირჩიეს საღამოთი აღარ მისყე-

ლივერ კრებულზე, მაგრამ მე ვიციოდ ადგილობრივი მუშების პოლიტიკური განწყობილობა და დაწესებულებული ვიყავი ეგრე მოახერხებდნენ ჩემს დაქვრას მითქო.

როცა კრების დარბაზში შევიდით, ორი მგებობარი მომამალოდან: მათ მიმხრას, ახლადვე გაპქირი ექედან, ეანდარმებზე მოიდან, შემოსავალში უკვე მათი ავტომობილი სდგას, ახლადვე წაიბრებენო ამ სიტყვების დათვებისთანავე ოვა ეანდარი გამიჩინდა. მე სკამზე ჩამოვჯექი, ხოლო ჩემმა ახმანაგებმა და მეგობარმა დარბაზის კარები დაიჭირეს. მაგრამ ეანდარმებმა მათი რაზმი გარაღვიეს. და პირადად ჩემსგან დაკავებდნენ. ერთმა მათგანმა გამოიძვარა და ტუსაღებული ხარო და მომთხოვა დაუტყვევებოდი გავყოლოდი. მე სახეზე გარეგნება გამოვხატე: როგორ გეკავრებათ, ალბათ რაღაც გაუტყებობაა მეთქი. მან ჯიბეში ხელი ჩაიჭო და ოღლირი ამოიღო. ჩემი სურათი მაჩვენა და მიმხრა: „ეს თქვენ ხართ, მე კირიგელოდი და ვან გაეცეთო.“—რას ამბობთ, მე ფრცღ შტურმი ვარ, არავითარი მსგავსება არ მაქვს ამ სურათთან, თქვენ მას არა ნაკლდე ჰგავებოთ, ვიღვე მე. არავითარი შემთხვევაში არ გავგეგვიტო. ეს შელაპარაკება ყარგა ხანს გაგრძელდა. ამასობაში ჩემს გარშემო მუშები შეჯგუფდნენ. ეანდარმებმა საუბრის გაგრძელება ზედმეტად მიიჩნეს და ჩემი შეტყევა განიხრახეს. მე უცებ გაუფსტტი, სკამზე შევიდეთ და დავიძახე: „მუშებო, ნუ თუ ნებსა მივცეთ, რომ დაიბიკორინო“ საშინელი ღრანაცელი ატყდა, მარჯვნივ და მარცხნივ მუშები ჩამეტიდნენ და გასაღარი სისწრაფით გამიყანეს ამ ორომტორიადან; იმავე დროს სხვებმა ეანდარმებს დანებით რეველოდების ბუდეები მოაქრეს, რათა ხელი შეეწმლოთ სროლისთვის.

ამხანაგებმა ერთ მუშოში გამაქრეს დარბაზი 6. მდინარე ხალის ნაპირას გაეჩნდი. მეორე დღეს პალატი წავედი და იქ დავიძახე მეგობარებმა.

სოციალიზმის თეორიას ვეძნობი

რადგან ავტობიოგრაფიული მუშაობის წარმოება შუა გერმანიაში აღარ შემეძლო, პარტიამ

გადამწავტრა სხვა პოლიტიკებში გავეგზავნე სამუშაოზე. მაგრამ უკანასკნელ ხანს დაფორმული, რომ მაცლდა სის თეორიულ მარქსისტული გაწარინა, რომელიც ავტობიოგრაფიული მუშაობის საფუძვლად წამომატდეს. ჩემი პოლიტიკური სარბილის დასაწყისში იმდენი დრო და მოეცენება არ მქონდა, რომ წიგნები მეტივას და თეორიანობისთვის მესწრება. ნოებრის რეველოდიაზე მხოლოდ ტენიკურ წიგნებს ვკითხულობდი.

მე წაითხუდა მქონდა კურტ ესენერის „საბეჭდოთუთო დასარბული“, ვინერო ზომბარტის „სოციალიზმის თეორია“ და კიდევ რადენიმე წიგნი. წინათ გაცნობილი მქონდა აგრეთვე ჰერბარტის „სოციალიზმის თეორია“, სწორედ ამ უკანასკნელი მაცნობა, რომელიც რადენიმეჯერ გადავიკითხე წიგნებზე თვისუფლად მოგზაურობის დროს, ან როცა ორიოდე თვისუფლად წუთს ვწოდებოდი, დამარწმუნებდა ორი თეორიული საფუძვლი მაცლდა და დროც იყო ამ ნაკლის შესაცვებათ მესწრება. მინდოდა უფრო ღრმად შევეცოდილავი მეცნიერული სოციალიზმის პრობლემებში, მშობილელთა განთავისუფლებების პრობლემებში, ამიტომ დიდათ გამეხარება, როცა მძალეს სადღურზე ამ. ოტტო რიულესს შევხდი, რომელსაც ერთხელ კრებულზე გავეცანი დალენეშტაინში. ოტტო რიულესს მიამბო, პარტიის დავალებით მეუშებისა და სტუდენტებისთვის სოციალიზმის კურსს კავთხულობდა ჰანოვერის მახლობლად. მეც მარენერისგან მივდიდი. მინდოდა ჩემი მენაზა, იგი იქ ცხოვრობდა თავის გათხივებ დასთან. პარტია ქალაქ ვალსრაფენში, რომელიც ოლენენბურგის ველზე გაშენებული, მე ვახლეთ რიულესს მემკვიდრეანი სოციალისტური კურსი.

ოტტო რიულესს ლექციების მომსწამდე მეგონა, რომ პოლიტიკური რეველოდია უნდა გავითვს რამდენიმე ასეული თანგანობილი ადამიანის ნებისყოფისა და გამბედაობის ყვალობა მითქო. მხოლოდ მეცნიერული სოციალიზმის გაცნობამ დამანახა, რომ რეველოდია იმეტამ კი არ იწყება რომ მისთვის ათასი თუ მილიონი გული ფეტქს, არამედ იმეტამ რომ

კაბიტოლოდის წარმოების ანარქია აღიკრებლად ხდის სოციალურ გადატრიალებას

პირველად საბუნალოზი

კურსების დამთავრების შემდეგ ჩეს ოჯახს ვესტყუებ ჰანოვერის მახლობლად. იქ ეანდარმებმა დამატყვევეს. ტუსი კანში ვცხოვრობდი, სოფლიდან მოსრულიად გათვებისას ორი ანდარი მომატა. იმდენად დახარბებული იყვნენ ჩემი დაქვრისთვის დანიშნული პრემიას, რომ მან შენვე რეველოდია მომატდეს შუბლზეც. ცოცხლოვ გაშუბა აღარ უნდოდათ. შემიძებს და ბურე მოიხრეს სატუსადში. მიმიგაფეს, ჰანოვერის მახლობლად. მიიხრეს, ჩაკა პალატიზე გაგზავნით და იქ გაგასამაროებდნენ.

დაურწმუნებელი ვიყავი, რომ პალატის ციხიდან ადვილად გელარ დაგახწყვდი თვეს: ამიტომ განთავისუფლების გზასა შეგდარემ და შეეცდე ზედამხედველები გადასმებრება. უარი მიიხრეს. მამო ჩემი მემკვიდრეობით ჩემს ფობტუნდელ მეგობრებს წერილი გავეგზავნე, სადაც დაწერილითა ავსწერე ჩემი განთავისუფლების გზას.

ამ გზების თანხმად დანიშნულ დროზე უფით კაცი ჩაიწვიდა ბურგერდოში, მათ შორის ორიოდე თავე ხელაღებული ამხანაგი ენია; ამ ძნელი საქმის შესასრულებლად ერთი ცეცხლი გამოწრთობილი ბრაკონიერიც წამოგვევანათ თან. ღამის ოთრმეტ საათზე ორ ამხანაგს, ერთს კარგათ ჩაცმულს, ხოლო მეორეს სამხდროთ გამოწყობულს, მესამე უნდა მოეყვანათ, ძინებთანა და უქოში. ეს უკანასკნელი ვითომ მანწაწალა და ქურდი იყო, ეანდარმეების მიერ დატყვევლი. ორი დანარჩენი ამხანაგი ბნელ ადგილს უნდა დამალულიყო, ხიშნების მიღების მოლოდინში.

(გარკებულმა იქნება)

მაქს ჰელცი

როგორ შეხვდნენ „ალდოგოას“ ბათონის ხე-ტყის ქარხნის გუშავი (წერილი ბაოშიდან)

ბათონის ცენტრი. ხის დამამუშავებელი ქარხნის მუშა-მოსამახსურეთა ერთი ჯგუფი

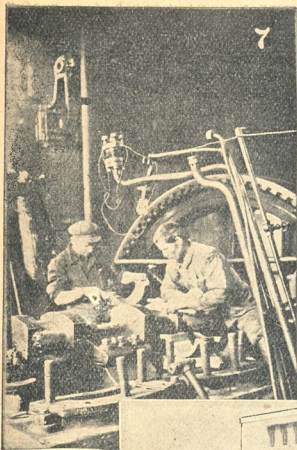
იარაღ-მანქანების შეკეთება საშვეო სოფლისათვის

ბათონის საშვეო საზ-ბის საბჭო აერთიანებს 31 საშვეო უჯრედს, რომლებიც მიმარებულნი არიან სხვადასხვა სოფლებზე. საზ-ბის ერთ-ერთმა უჯრედმა, სახელდობრ—ბათონის ცენტრალური ხე-ტყის ქარხნის საშვეო უჯრედმა, მკვალდითი მისცა ყველას არა მარტო იმისი, თუ

როგორ უნდა ზრუნვა სოფლისა და ქალაქის კავშირის განმტკიცებაზე, არამედ იმისიც, თუ როგორ უნდა ბრძოლა ძველ მავნე ხნე-ჩვეულებებთან. ხუთ მისის, იმ დროს, როცა ძველი აღათ-ჩვეულებების ერთგული ზოგიერთი მუშეი „ალდოგოას“ ეგებებოდნენ, ამ

ქარხნის მუშები საშვეო საზ-ბის უჯრედის თაოსნობით მთელი ასი პროცენტით გამოცხადდნენ სამუშაოზე და საშვეო სოფლისათვის შეაკეთეს საჭირო იარაღ-მანქანები. ეს მუშაობა დაახლოებულ 500—600 მანეთი ღირდა.

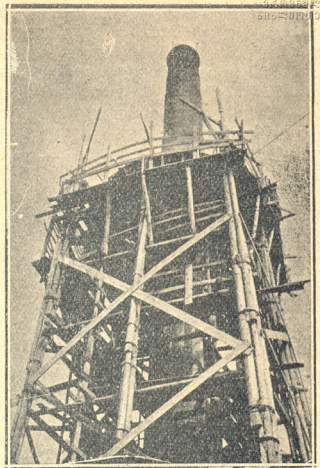
ალ. არბელდიძე

შეერთებული შტატები	1913	1927
მოამბეგელი მრეწველობის საერთო პროდუქცია	100	159,3
დამმუშავებელი მრეწ. სერვის პროდუქცია	100	138,6
ინგლისი მრეწველობის საერთო პროდუქცია	100	99,7
გერმანია მოამ. მრეწვ. საერთო პროდუქტ. დამ.	100	133,3
საფრანგეთი მრეწვ.	100	87,7
საერთო პროდუქცია	100	124,1

ეს ციფრები ამტკიცებენ, რომ ტენზივრად, ფინანსიურად და გამოცდილებით ჩვენზე წინ მივლი კაპიტალისტურ ქვეყნების პროდუქციის საშუალო წლიური ზრდა 4,2% არ აღემატება. ჩვენი წესითავე გვგეგმათ ეს ზრდა 22% ფარგლებშია გამაზნავარიშებელი.

ამრიგად, ჩვენი სამეურნეო განვითარების ტემპი უკვე სჭარბებს კაპიტალისტურ ქვეყნების განვითარების ტემპს საჭარბოა ჩვენი მრეწველობის და სასოფლო მეურნეობის სფეროები

წონა იმდენად გაეზარდოთ, რომ უზღოვების განმავლობაში გაუძლიერებოთ კაპიტალისტურ წესებს.

საწნეო აუზის მოწყობა ქუთაისის აბრეშუმის ძაფ-სახვევი ფაბრიკაში.

საბჭოთა კავშირის მშრომელი მასების შეგნება და ენტუზიაზმი თავდება იმის, რომ ჩვენ არ ამოცანის გადაჭრას შეგვიძლებს. ჯერ კიდევ რამდენ მე თვეა მოლოდინ, რაც ლენინური კომკავშირის თანხმობით დაიწყო სოციალისტური შეჯიბრება — მასების ფართო

მიმართა სოციალისტური მშენებლობის წარმატების და ზუსტად იმის გეგმის განხორციელების უზრუნველყოფის და ჩვენ უკვე ვართ მოწინავე მნიშვნელოვანი მიღწევებისკენ. საწარმოებში, რომლებიც სოციალისტურ შეჯიბრებაში ჩაებნენ, საგონივრებო შემცირება უფარგის პროდუქციის რაოდენობა, გაუმჯობესდა ნაწარმოების ხარისხი, შემცირდა შის თვითღირებულება, გაიზარდა შრომის ნაყოფიერება და სხვა.

სოციალისტური შეჯიბრება ფართოვდება მასში ემბედავს მშრომელთა ახალი ფენები. შეჯიბრება სცილდება სამეურნეო ფარგლებს იგი გრძელდება ცხოვრების კულტურულ,

ყოფა — ცხოვრებრივ მხარეებზე, იქვეა მიღწევი მოძრაობა ახალი ცხოვრებისათვის, რომლის ქვეყნობდა სოციალისტური მეურნეობა, მასების მიმართა თავდება, რომ დაეწევიოთ ტანსაცმელის კაპიტალისტურ ქვეყნებს, მიავლეთ საბოლოო მიზანს 6. 8—dგ.

კაპიტალისტური ელემენტების დაძლივას სოფელ და ქალაქად და საბჭოთა კავშირის ინდუსტრიის ხაზისა და სოფლის მეურნეობის სოციალისტურ საფუძვლებზე გარდაქმნის გეგმის წარმატებით

განხორციელება პროდუქტორი შესაღებს მხოლოდ მივლი თავისი ენერჯის, ძალისა და ენტუზიაზმის მობილიზაციით, ისე როგორც ეს იყო სამოქალაქო ომის ხანებში.

პარტიისა და ხელისუფლების მოწოდება პროდუქციის თვითღირებულების 7 პროცენტით დაკლება და შრომის ნაყოფიერების 17 პროცენტით გადიდება შესახებ საბჭოთა კავშირის პროდუქტორებთან ერთსულოვნად უბაძება:

მახ ვართ! და დაწყეთ გრანდიოზული სოციალისტური შეჯიბრება ფაბრიკა-ქარხნების შორის, რომელიც თანდათან

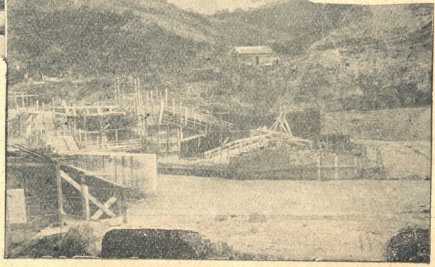
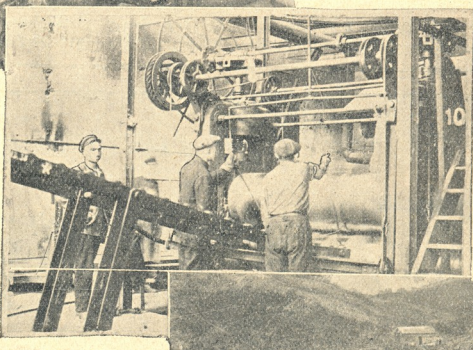
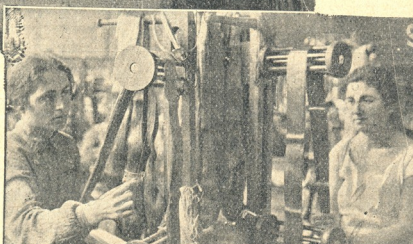
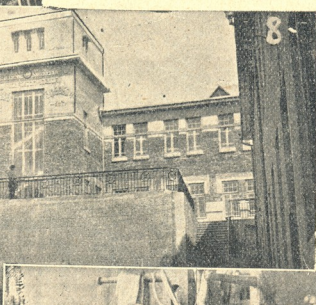
სცილდება მრეწველობის ფარგლებს: მასში თანდათან ემბედავდება, კომპარატია, კულტურული დაწესებულებები, სამხედრო ნაწილები და სხვა. ყველას ვინც კი ემორჩილებოდა თავს საბჭოთა მოქალაქედ, თავისი წვლილი — გური მიეცემა საბჭოთა კავშირის ახალი — სოციალისტური სახალხო მეურნეობის დიდი შენობის ასაგებად.

საბჭოთა კავშირის მთელი ეკონომიკის განვითარება სამოქალაქო ომის პერიოდის დამთავრების შემდეგ ამტკიცებს, რომ ჩვენ ვიზრდებით და ვგვიადრებით უფრო ჩქარის ტემპში, ვიდრე კაპიტალისტური ქვეყნები.

ამო რეზოლუციის ფორმალ „კომუნისტური ჩესკაია რეოლოლუცია“ № 1 (1924 წ.) მეტად საინტერესო ციფრები მოაქვს ამის საილუსტრაციად:

უზანსკელ 14 წლის განმავლობაში (1913—1927 წ.წ.) სამრეწველო პროდუქცია 4 სახელმწიფოში შემდეგნაირად გაიზარდა (1913 წ. თვლება 100-ედ):

1) თბილისის სპილენძის სატყეო ქარხანა. სპილენძის მადნის გადმოტვირთვა, 2) ნავთის სინდიკატის ნავთსაქაჩი სადგური ბათომში, 3) ქუთაისის ბარიტის ქარხანა, მექანიკური ელემენტარი და წესქილი, 4) 3, 5 და 6 — ხის დამამუშავებელი ქარხნის, სპილენძის სატყეო ქარხნის და 26 კომუნარის სახელობის ქარხნის (თბილისი) სოციალისტური შეჯიბრების ჩამტარებელი კომისიები, 7) დიხელის დადგმა ნავთის სინდიკატის ქარხანაში, ბათომში, 8) ქუთაისის მესხა საერეო სადგურის ახალი შენობა, 9) ქუთაისის აბრეშუმის ძაფ-სახვევი ფაბრიკა, 10) თბილისის სპილენძის სატყეო ქარხანაში მუშაობის დროს, 11) რიონში, ჯგერის აგება სანახევროდ დამთავრებულია.

მოქუჩის მღვივით მტკვარი და მთაგორებს ტალღებს.

ვიწრო ბილიცზე, რომელიც მოქყვება მტკვრის მარცხენა ნაპირს, სახიფათოა სიარული. ზოგ ადგილს ბილივი იკარგება და ჩვენც, მე და ჩემ თანამგზავს ფოტო-აპარატით, დიდის წვალებით გვიხდება გზის გაველვა.

ადიდებულმა მტკვარმა გააფუტა ბორანი, რომელიც სოფ. უფლისციხეს აერთებს და რკინის გზის სადგურთან და მთ, ვისც სურს კლდევიანი ქალა-

კვეთილია კლდეში. შუა ქუჩაში, კლდეში, გათხრილია რუ წვიმის წყლისათვის.

ქალაქი ოდესლაც შენობულუფლი ყოფილი მაგარი მთავრის გალავანით, რომელიც ამაჟამად არის არსებობს.

რბული არიან დროთა ვითარების გამო. ქარს წვიმს, ყინვას გაუნადგურებია კლდის ბინები.

ქუჩა სუვეს მარცხნივ ერთი ნაიბი და ჩვენს წინ წამოხტა სასუბო სასახლე. უფრო და არა გვიჩანს თუ ამ კლდეში შეიძლება იხილო ასეთი სიღამაზე, კლდეში გამოკვეთილია უხარამაზო დარბაზი მდელი ნიშებით, თაღებით. ამ დარბაზის ქერი და კედლები და აგრეთვე სვეტების ოდესლაც დაფარული ყოფილია ჩუქურთმებით. ეს ჩუქურთმები შენახულია ეხლა მხოლოდ ალაგ-ალაგ.

დიდი დარბაზის გვერდით მრავლად არის

ბინა კლდეში, რომელშიაც ითვლება 9 ოთახი.

ფოტო-შ. ფურცხვანიძის

ქის, ძველი უფლისციხის ნანახე, უნდა იმგზავროს სად, გრაკლიდან და გაიაროს ათითოდ კილომეტრი გზა.

ეს გზა მაინც და მაინც არ არის სახარბიერო. სიარული გვიხდება მოტიტიკლებული მარს ფეხობლებზე: არც მე, არც ჩრდილი, არც წყარო.

დროთა განწმალებაში იგი დანგრეულია. მხოლოდ რამდენიმე ადგილას შენახულია ამ გალავანის ნანგრევები.

მოქყვები ვიწრო ქუჩას, რომელსაც მარცხნივ და მარჯვნივ დაჭურებენ კლდეები. რამოდენიმე მისახვევ-მისახვევი და წყარო.

მთავარი ქუჩა იყოფა უფრო ვიწრო ბილიცებით, რომლებიც მიმართებიან სხვადასხვა მიმართულებით ქალაქის სხვადასხვა უბნებში.

თვით ქალაქი უფლისციხეზე განმეფულია ტურსებათ, რომლებიც დაჭურებენ ერთი თოვლი და შემოვთბულინი არიან ერთი-მეორესთან ქუჩებით და კიბეებით.

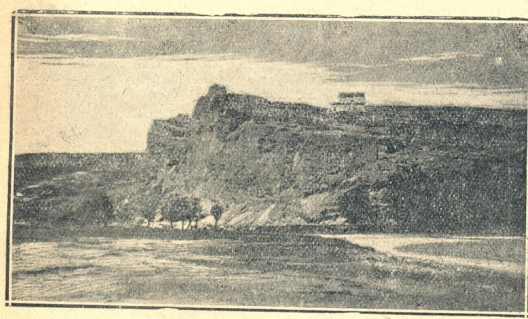
ქუჩები და კიბეები დღევანდლამდე შენახულია საუკეთესოდ. ქვედა ტერასაში ყურადღებას იპყრობს კლდეში გამოკვეთილი ბინა, რომელშიაც ითვლება 9 ოთახი.

ლაშაში ოთახები, რომლებიც უშუალოდ უერთდებიან დარბაზს. ჩრდილოეთით დარბაზიდან მიდის კიბე, რომელსაც მიყვავართ მარანსი. აქ შიგ კლდეში ჩასმულია რამდენიმე თიხის კვებო. მარაში უერთდება ვიწრო ოთახს, რომელიც ალაბად, წარმოადგენდა სასუქნაოს. ამ ოთახში ოდესლაც ყოფილია ბუხარი.

ეს დარბაზი თავის სიდიდით და სიღამაზით დიდად განსხვავდება ქალაქის დანარჩენ შენობებისაგან. დარბაზს, სხვათა შორის, კერძი აქვს სანათური შუქისათვის.

ამ დარბაზის მახლობლად, სამხრეთით, მდებარეობს შედარებით პატარა შენობა, რომელიც ყურადღებას იპყრობს თავისი ჩუქურთმის სვეტებით. ეს შენობა ბნელია, რადგან შუქი შდის მხოლოდ კარების საშუალებით და იგი უწყაგავს ეკლესიას. შენობა თაღებითაა, თაღები დასვენებულია რამდენიმე სვეტზე. ეს უყანასკლებიც მორთული არიან საუცხოო ჩუქურთმა-ორნამენტებით. ამ შენობის კედლებში გამოკვეთილია პატარა თახჩები.

ქალაქის შუა ტერასაში მნახველის ყურადღებას იპყრობს ერთი გარემოება: ოდესლაც აქ ყოფილია ორსართულიანი ბინები. ამ შენობებიდან ჩვენამდე მოუღწევია მხოლოდ ერთს.

კლდევიანი ქალაქი უფლისციხე.

ფოტო-შ. ფურცხვანიძის

გზა და გზა გვხვდება სტეფეისგან მთლიანად განადგურებული ყაბები, რომელსაც თავს დასტრილებენ ფანტეუმლიანი უფლისციხელი გლები.

ამოდენა შრომამ და ოფლმა ტყუილად ჩავგვიტოვა. სტეფეიმ სულ გაანადგურა მთელი უფლისციხის სარჩო. თუ მთარობა არ დავგვიჩინო, შიშითი ამითივცება მთელი სოფელი—ამობენ გულდაწყვეტილი გლებები.

უახლოვდებით ძველ უფლისციხეს. ბუნება იცვლება. მტკვრის ნაპირას, დაბლობზე გაშენებულია ბაღ-ვენახები. ზევით მთასანს ვეებერთელა კლდე, რომელიც დაჭურებს მდინარე მტკვარს და რომელშიაც გამოკვეთილია ქალაქი.

ის, ვისაც უფობაზურია რკინის გზით თბილისიდან ბათომამდე, უმჯელოდ შეამჩნევს სად, უფლისციხის გასწვრივ ზერელებს და გამოკეპაბულებს კლდეში.

აი ეს გამოკეპაბულები წარმოადგენენ უმეფელოს კლდეში ქალაქს—უფლისციხეს, რომელსაც თავისი სიდიდით ეხლაც განვიფიფებამი შიშყვას მნახველი.

ძველ ქალაქში შესვლა შეიძლება მდ. მტკვრის მხრიდან, სამხრეთით, ვიწრო ქუჩით, ქუჩა გამო-

ამ ბინის გამოკვეთის დროს დაეცული ყოფილა სასტოკი სიმეტრია. შუა ოთახის ბოვი ორნამენტებით. კლდეშიც ოდესლაც ყოფილია დაფარული ორნამენტებით. ამ ოთახიდან კარზე მიყვავართ მეორე ოთახში. აქ ყურადღებას იპყრობს იატაკში ამთხიროლი თიხკუთხი ორმო, აქ, ალაბად, ყოფილა საბანაო აუზი, ოთახის კედლებში შრავლად არის თახჩები, სხვა დანარჩენი ოთახები გაკეთებულია უფრო სადალ—აქ არ გვხვდება არც ჩუქურთმები, არც სხვა რამე მორთულება. ყველა ოთახში არის თახჩები. ეტყუება, რომ ეს ოთახები, როგორც ამბობს ისტორიკოსი მსოქ ჯანაშვილი, გამოყენებული იყო საქონლის სადგამათ, ლოგინის და წყლის შესანახად და სხვა.

ამ ბინას ვთვალთვობთ დაწერილი, ევეცილებით ყოველფე ოთახს. გვიჯერს, თუ როგორ შესძლეს ანამიანმა კლდეში გამოკვეთა ამოდენა ბინის და ისიც უხეშად კი არა, ლახხად, ჩუქურთმებით.

ფოტო-შ. ფურცხვანიძის

სამეფო დარბაზის ერთი კუთხე

დანარჩენი კი განადგურებულია დროთა მსვლეთობაში.

შუა ტერასიდან კიბის საშუალებით მივდივართ ზევით. მარჯვნივ და მარცხნივ გვხვდება მრავალი გამოკეპილი სხვადასხვა ზომის. ზოგ გამოკეპილია პატარა ერთს ან ორს კაცი-სათვის, ზოგი დიდი, რომდენიმე ათეული კაცი-სათვის.

მოტი გამოქვაბულების ნაგებობა განსხვავდება ერთი მეორისაგან: ზოგი გამოქვაბული უბრალოდ არის გამოკვეთილი კლდეში, ზოგი კი მტკის გემოვნებით და სილამაზით. ზოგი მთავრული ზემო ტერასას, უკანასკნელს. ეს ტერასა გადაკვეთებს მთელ უფლისციხეს. ქა-

ბინები კლდეში

ლაქი მოსახსნს, როგორც ხეღის გულზე. აქვეა შეიძლება დანახვა ქალაქის მთელი სივრცის, უფლისციხე მთარძლი ქალაქი. იგი აღბაძ იტყვდა რამდენიმე ათას მცხოვრებს. ამასთან ერთად უფლისციხე, როგორც ციხე-სამაგრე, აშენებულია საუკეთესო სტრატეგიულ ადგილზე, მთის კონცხზე და მიუვალა ყოველ მხრივ; საშროებით სახურავს მტკვარი, დასავლეთით ფრიალო კლდე, აღმოსავლეთით და ჩრდილოეთით მაგარი კედელი.

დღესაც დაცულია უფლისციხის ჩრდილოეთი კედლის ნაწილი—მხოლოდ, კედლის იკითვივდი ყოფილა ქალაქი, თუ დააკვირდებით კლდის, რომელიც მიდის ჩრდილოეთით, დინახავთ გამოქვაბულების, ქუჩების და კიბეების ნაშთებს. ტყეებია, რომ იდგინდა ქაქც ყოფილა მოსახლეობა და ქალაქი იკრებოდა უფრო შორის, ჩრდილოეთის მიმართულებით.

უკანასკნელი ტერასა, როგორც მდებარე ყველაზე მაღალ ადგილას, შეუბრალდებლად არის განადგურებული ბუნების მიერ. ქარს, წვიმას, ყინვას მრავალი საუკუნის განმავლობაში საცემებით გაუნადგურებია და წაუფლკავს შენობები. დარჩენილა მხოლოდ ამ შენობების ნაშთები. აქ დაცულია მხოლოდ რამდენიმე ოთახი, თავლდანი, ჩუქურთმეოთი, რომლებშიც შეიძლება შესვლა გვირაბის საშუალებით. ამ ოთახებიდან მოსახსნს მტკარის მთელი ხეობა სურამამდე, თრიალეთის მთები, ქ. გორის ნაწილი და სოფელი უფლისციხე თავისი ნავიანი, უსუსუთაო

ფოტო-შ. ფურცხვანიძის

ციხის ჩრდილოეთი კედლის ნანგრევები. ქუჩებით, ძველებური ბანებით, მიწურის ახლებით.

რას ამბობს ისტორია უფლისციხის შესახებ? უნდა ითქვას, რომ ისტორიაში არ არის ცნობები იმის შესახებ, თუ როდის ჩაყარა სა-

ძირკველი უფლისციხეს, ვინ ამაშნი იგი, რა როლს თამაშობდა იგი საქართველოს წარსულში.

ვახუშტის გეოგრაფიაში შემდეგი ცნობაა მოყვანილი უფლისციხის შესახებ: „აშშურაბს ხეით არის უფლის-ციხე, რომელიც აღმშენდა პირველად უფლოს, ძმან ქართლოსისაჲნი, და იყო ქალაქი ჩინგისმდე. აწ არს შემუსკრილი არამედ შეზნა უტბო, კლდის საგან გამოკვეთილი. პალატნი დიდ-დიდნი, ქანად აგებულნი კლდისაგანვე. გვირაბნი ჩახებრული ჩაკეული მტკვარებ, დიდი. დასავლით აქეს ქართული მაღალი და მას შინა გამოკვეთილნი კვებნი მრავალ-დიდნი, არამედ აწ შეუალ არის.

გეოგრაფი ვახუშტი უფლისციხის ადგილს ამწერს ქართულთა ლეგენდარულ წინაპარს ქართლოსის ძე ს—უფლოსს. მაგრამ, უფლისციხის სახელწოდება აქედან არ წარმოსდება. უფლისციხე ნიშნავს არა უფლოსს ციხეს, არამედ უფლოს, ბატონის ციხეს.

ისტორიულ წყაროებში უფლისციხე პირველად იხსენიება მე-4 ე საუკ. ხუცეს დრომდე აღუქმანდრე მაკედონელის ლაშქრობასთან დაკავშირებით.

დოცენტი დ. მელიქიძე-ბეგაივი ამბობს, რომ უფლისციხე წარმოადგენდა აღმოსავლეთ საქართველოს სატახტო ქალაქს, როცა თბილისი და საქართველოს საშრეთი პროვინციები მე-9 საუკუნეში დიპიკრეს არაბებმა.

მე-10-11 საუკუნეში უფლისციხე საქართველოს ისტორიაში თამაშობს განსაკუთრებულ როლს, როგორც ერთ-ერთი უძლიერესი ციხე-

სინაგე. ამის შემდეგ ისტორია სდუმს და აზარს იხსენიებენ უფლისციხეს. თბით ვახუშტი... სწინს უფლისციხეზე „აწ არს შემუსკრილი“ (ც-მ: გასანადგურებულნი, ახზრებულნი).

უფლისციხე ყოველთვის იპყრობდა ისტორიკოსების, არქეოლოგების და მიგზაურების ყურადღებას. მრავალი შრომაა დაწერილი უფლისციხის ირგვლივ; მაგრამ ჯერჯერობით მისი წარსული მოცულია ბნელით. არ არის შედგენილი ჯერჯერობით უფლისციხის დაწვრილებითი აღწერა, არ არის გამოკვლეული დარჩენილი ნაშთების მიხედვით უფლისციხის ნამდვილი წარსული, მისი სახე.

ფრანგი მეცნიერი დიუბუა დე მონპერი დიდ ხანს სცოვრობდა უფლისციხეში. მან დაწერილებით შეისწავლა ეს ქალაქი და შეადგინა მისი აღწერა. ეს მეცნიერი ამბობს, რომ უფლისციხე აგებულია ქრისტეს ბოქამდე, როდესაც საქართველოში ძლიერი იყო სპარსელების ან პარფიანელების გავლენა.

დიუბუას უფლისციხეში აღმოუჩენია ერთი წარწერა სპარსულ ენაზე, მაგრამ არ ამბობს, რომელ გამოქვაბულში ეს წარწერა.

ძველი ქალაქი უფლისციხე ინგრევა. ბუნება შეუბრალდებლად ანადგურებს ისტორიის ამ მესინიწავ ძეგლს. მთლიანად განადგურებულია რამდენიმე ასეული გამოქვაბული. დაკარგულია საუკეთესო ჩუქურთმები, სვეტები, თაღები.

ნაშტები დანგრეულია უფლამაზესი და ყველაზე ცრელი სამეფო, დარბაზი. საუკუნოდ დაცავებულია ორი სვეტი, რომლებიც იყვნენ აღმოსავლნი ამ დარბაზში.

მაღე დაინგრევა ეს დარბაზი. განადგურდება წვიმისა და ქარისაგან დარჩენილი ჩუქურთმები.

შეუძლებლია უფლისციხის ნგრევის შეჩერება. მაგრამ, სანამ ჯერ კვიან არ არის, საქართველოს ისტორიის საუფლონიანდ შესწავლა, საქრთა დარჩენილი ჩუქურთმების და ორნამენტების გადაღება და მათი დაცვა მომავლისთვის.

ე. ხუციშვილი.

აქსპურსია ვარკნიხის სახალხო გაგულში (წარილი ქუთაისიდან)

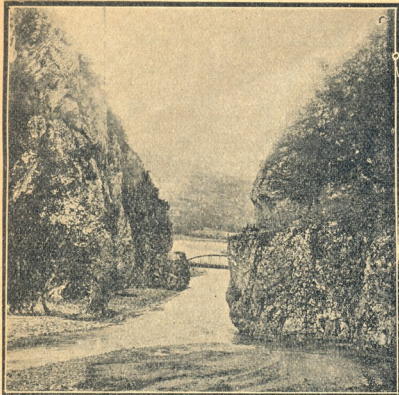
ექსპურსიის მონაწილენი.

12 მაისს ქუთაისის მუსიკალური ტენიკუპის მოწოდებმა ტენიკუპის გამგის ილიკო აბაშიძისა და ამავე ტენიკუპის საძირკველის ჩამყრელ კომპოზიტორ მელიტან ბალანჩავაძის მონაწილეობით მოაწყეს კულტურული ექსპურსია ვარკნიხის სახალხო მაშელში, რომელიც ქუთაისიდან 11 კილომეტრითაა დაშორებული. ექსპურსიას თანახლდა კომპაგვირულ ახალგაზრდებისაგან შემდგარი ორკესტრი. დღისით ექსპურსიანტები გაეცნენ მაშელის მდგომარეობას, მათთვის საცხოვრებელ და საშუშაო პირობებს. სიღამის მაშელის კლუბში აწ. ილიკო აბაშიძემ გააკეთა მო-

ხსენება მუსიკალური კულტურის შესახებ საქართველოში და გააცნო დასწრეთ ექსპურსიის მიზანი. შემდეგ გაიმართა საკონცერტო გაყვითლები რომელშიც მონაწილეობა მიიღეს კომპოზიტორმა მელიტან ბალანჩავამ, ი. აბაშიძემ, ს. კერულიანმა, ნარმანიანმა და სხვ. კომპაგვირული ორკესტრმა შესრულა სხვადასხვა მუსიკალური ნომრები. დამწრე მუსიკები, გლგობი და მოჯამგირეები დიდთ გაყვითლდნ დარჩენ და მთრავალ ოვაციები გაუშაბრეს ამ კულტურული ექსპურსიის მონაწილეთ.

ი. ბუხიძე.

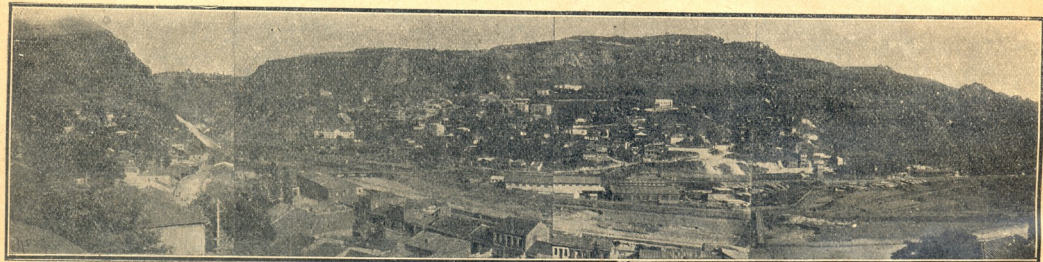
საქართველოს გუნება

გზა ცაგეროდან სვანეთისაკენ, მურის ხედი.

გუროს ხეობა (ხევსურეთი)

ოსეთის სამხედრო გზა, ხიდისკარის ხედი სოფ. წესთან (რაჭა)

ქიათურის სამრეწველო რაიონი.

ზემო-სვანეთი.— სოფ. უშკული

ს ა ბ ა ე უ მ ო ბ ა გ ა

ა/ბ. ფოსტა-ტელეგრაფის საოლქო სამმართველოსთან (თბილისი)

საუბრათალოს ერთ-ერთი პატარა, წაყვრებული სახლში ზედმად მცხოვრებ შვიკარა სამკურნალო ფაკულტეტის სტუდენტი და ორი მოწვეულ-მომღერალი, მომღერლები საუბრითი შეწყვეტენ ერთმანეთს, მაგრამ რა დღეში იქნებოდა მომავალი ეკიმი, რომელსაც მხოლოდ ფანჯრის სივრცეზე კედელი ამოვრებდა მომღერლებისგან.

დადგა გაზაფხული და სივრცის მოუტანა ერთი და იგივე საზრუნავი—გამოცდებისათვის მშეღება.

დილიდან საღამომდე მომღერლები

იმეორებენ

ავარჯიშებდნენ თავიანთ ხმას და იღებდნენ დაბალ და მაღალ ოქტავებს. ყოველ მოთმინებას აქვს სახლვარი. ლა-დეიზი იყო ნოტა, რომელმაც კუმინიანი-კოორი როლი ითამაშა მომავალი ესკულაპის მოთმინებისათვის.

ლა-დეიზი იყო ნოტა, რომელიც რიყარე-დადევი მიაბრუნებდა მას მიწდორში, სასულა-თუნდაც ეშმაკთან, ოღონდ შორის ამ საშინელ კონსერვატორიილებსაცაღ.

კონსერვატორიაში და უნივერსიტეტში, მუშუ-ფაქში და აკადემიაში—ყველგან ერთმანეთის სცდელის ორნაირი განწყობილება: სიხარული ჩათელის კარგად ჩაბარების გამო და ადარღ-

პროფ. ნიკოლაძის კლასში

ჯილიბაა " დროებითი დამარცხების—გამოცდაში ჩაჭრის გამო.

ორივე ეს განწყობილება გამოდინარეობს ახალგაზრდა ძალეისაგან, ახალი, ნათელი ცხოვრების მომავალ მშენებლებისაგან.

შეიძლება გაკირვებითაც, მაგრამ ახალგაზრდები მაინც იკავებენ გზას საწუკვარი მიწისაკენ—განდნენ კულტურულ. მცოდნე, საზოგადოებრივად სასარგებლო ადამიანებად.

იზრდება საბჭოთა სპეციალისტების კადრი. იზრდება და მაგრდება.

გამარჯვება სწავლის ფორნტზე დიდი გამარჯვებაა და ამ გამარჯვებისაკენ მტკიცე ნაბიჯით მიიწევენ ჩვენი ახალგაზრდობა.

ს. თბილისელი.

საბჭოთა კავშირში უდიდესი ყურადღება აქვს მიქცეული დედა და ბავშვა დაცვის საქმეს. მოწუებული კონსულტაციები, სადაც დედები სწავლობენ ბავშვების მთავარ-პატრონობას, არის საბავშვო ბაღები, სადაც პატარა ბავშვები სკოლის ასაკამდე იზრდებიან. მაგრამ ყველაზე

ბავშვებს ჰბანენ

წინააღმდეგობა ისინი არ შეუწყობენ საპყვარის მოვლას. დედა ბავშვს ტოვებს საიმედო ადგილას, მზრუნველი თვალს და ხელი თავს უსაბრუნებლად მას. აი, ამიტომ საბავშვო ბავშვს უნდა მიეცეს დიდი ყურადღება. დაწყებულდება, რომელთანაც აუბებობა ბავა, უნდა ზრუნავდეს მას-

თამაშობენ

ზე. ბავშვებს უნდა კარგი მომეველი, ექიმი უნდა მოდიოდეს თავის დროზე, უნდა იყოს დაცული ზედმიწევნითი სისუფთავე და, რაც მთავარია თავის დროზე უნდა იქნეს მიღებული ზომები სურსათ-სანოვანის მისაწოდებლად. ამ მხრივ თითქმის სანიშნავია პატარა საბავშვო ბავა, რომელიც არსებობს აკაცასის ფოსტა-ტელეგრაფის საოლქო სამმართველოსთან. ეს ბავა დაარსებულია ოქტომბრის რევოლუციის 10 წ. თავზე. ბავაში სულ არის 12 ბავშვის ადგილი. მუშა-მისამსახურე დედებს საშუალება აქვთ ბავშვ-

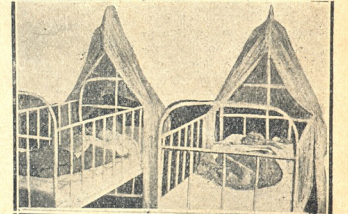
საუზმეზე

სათვის ორ თვიან 4 წლამდე ისარგებლონ საბავშვო ბავში. დილით სამსახურში წამოსვლის დღეს თავისი ბავში მიყავს თან. მიოყვანს საბავშვო ბავში, სტუმრებს იქ და თითოთ იქ მიდის საშუაშობე.

მომეველი ქალი ბავში იმ წამებე ხდის ტანსაცმელს და აცვამს ბავის სუთვა თეთრეულს.

ბავში სულ ოთხი თიანია: ერთი სასადლო, ორი საწოლი ერთ სულ პატარებელსათვის, მეორე იკ მობრდილობათვის და მეოთხე—სანაწაო.

დილის 7 ს. 30 წუთიან 9 საათამდე სწარმოებს ბავშვების მიღება. 9 საათიდან თერთმეტის ნახევრამდე ბავშვები თამაშობენ. თერთმეტის ნახევრიდან 11 საათამდე ბავშვებს ეტევა პირველი საუზმე. თორმეტის ნახევრიდან 12 საათამდე ბავშვებს ჰბანენ. ამის შემდეგ ორის ნახევრამდე ბავშვებს სინაოვ. გამოლივების შემდეგ ბავშვებს აძლევენ მეორე საუზმეს. 2 საათიდან სამ-ნახევარ საათამდე პატარები თამაშობენ, ხოლო მოზრდილინ „მეცადნიერებენ“.

სინაოვ

4 საათზე დედა სამსახურიდან ბრუნდება და ბავში მიყავს თან. მუქმუქვარა ბავშვების დედები ბავშვებისათვის მუქმს მისაცემად სამსახურიდან თავისუფლდებიან განსაზღვრულ დროით.

საერთოდ ბავის მუშაობა დამაკმაყოფილებელია. ამ მხრივ ყველა დედები კმაყოფილებას გამოთქევენ.

თბილისის აღმასკომის ჯანმრთელობის განყოფილებაც არა ნაკლებ ფოსტა-ტელეგრაფის სამმართველოსი ზრუნავს ბავაზე. ბინის შეწყობება, თანამშრომელთა ჯანაგირი, შუშა და გა-

სახლში ბრუნდებიან

ნათება—ეს მას აქვს ნაკისრები, მომავლისათვის ეფრებენ ბავის გაფართობებას, როდგან მთავარნიღება დილია. დღეს 12 ბავშვის ნაკვალავ ბავა იზნახავს 1 ბავშვს. მუშაობას ხელს უშლის მხოლოდ და მხოლოდ ოთახების სიჭრუჭრე. ბავის მუშაკები იმელოვნებენ, რომ სამმართველო და თბილისის ჯანმრთელობის განყოფილება მცდედა უფრო გაფართოვოს ბავა.

ი. გ.

შენიშნავს, რომელიც მდებარეობს შრომის სახალის გვერდით, ჰქვიან საქართველოს სამხატვრო გალერეია.

ამ გალერეიას საძირკველი ჩაეყარა 1920 წელს.

პირველ ნაწილში გალერეია ღარიბი იყო ექსპონატებით. შემდეგში, თანდათანობით, გალერეიამ შეიძინა მრავალი ძვირფასი სურათი, ნივთები, მინიატურები და დღეს გალერეია წარმოადგენს უფერ-ჭაყს სრულყოფილ სამხატვრო გალერეიას.

გალერეიაში უპირველ ყოვლი-სა ყურადღებას იმართებს მხატვრობის ბიბლიოთეკა, რომელიც დიდ სამსახურს უწევს ჩვენი სტუდენტობას, თეატრებს და ეროვნულ-მეცნიერულ ბიბლიოთეკას ითვლება 5000-მდე ტომი.

ბიბლიოთეკა თანდათანობით იზრდება, ემტრება წიგნებით ხელოვნების დარგებში და მალე იგი დაიჭერს თვალსაჩინო ადგილს მთელს საქართველოში.

სამხატვრო გალერეიაში ბიბლიოთეკასთან ერთად არის შეიდი განყოფილება— დარბაზი.

პირველი დარბაზი უკავია სპარსულ მხატვრობას. სამ დარბაზს სურათების მიხედვით უჭირავს პირველი ადგილი მთელ მსოფლიოში. ამ დარბაზში დაცულია 300-მდე ექსპონატი და მინიატურები, რომლებსაც აქვთ მსოფლიო მნიშვნელობა.

სპარსული მხატვრობის გარდა აქ არის მე-6-ე საუკუნის ჩინური მხატვრობის ნიმუშები და 50 ცალი ჩინური ხელობის მინიატურა.

სპარსულ დარბაზის გვერდით, მცირე დარბაზში, გამოფენილია ძველი ქართული მხატვრობის ნიმუშები.

14 უმთავრესად აქ არის წარმოდგენილი მე-13—14 საუკუნეების საეკლესიო მხატვრობა და

ამ დარბაზის საეკლესიო მხატვრობა გამოვლენილია უბისი ძველი ეკლესიიდან (მე-13-14 საუკუნე) და მას აქვს უდიდესი მნიშვნელობა ძველი მხატვრობის შესწავლისათვის.

პორტრეტებიდან ყურადღებას იპრობს მხატვრობის ბიბლიოთეკის პორტრეტი, რომელსაც თავის სიმშვენიერით და ფერებით განციფერება ბიბლიოთეკის ყველა კვიციის მხატვრობა.

გალერეიას უკანასკნელი მარჯვენა დარბაზი დამთავრებული აქვს თანამედროვე ქართულ მხატვრობას.

სამხატვრო გალერეის მიღწევად უნდა ითვალის ის გარემოება, რომ აქ დაგროვილი სურათები წარმოადგენენ თორიანაღებს, გალერეიას არა აქვს ასლები.

უდავლია ის გარემოება, რომ სამხატვრო გალერეიას აქვს უდიდესი მნიშვნელობა საქართველოს ხელოვნებისათვის.

საქართველოს სამხატვრო გალერეიაში

ცულია სახვითი ხელოვნების იმე-ათი ნიმუშები, რომლებსაც აქვთ მსოფლიო მნიშვნელობა. ეს ნიმუშები გეუთინიან უძველეს ხანას.

მაგრამ, სამხატვრო გალერეიას არა აქვს შესამატებელია ბინისა და სასტუმროს უქონლობის გამო გამოფინის ყველა ძვირფასი სურათი და მინიატურები.

უსასტუმრობის გამო გალერეიას ვერ შეუძენია ვიტრინები მინიატურებისათვის და მრავალი ძვირფასი მინიატურა ინახება ყუთებში და მაგიდის უჯრებში.

სამხატვრო გალერეის შენობა იმდენად პატარაა, რომ იგი ძლივ იტევს მხოლოდ არსებულ ექსპონატების მეთედ ნაწილს.

საქართველოს სამხატვრო გალერეიას სჭირდება გაფართოება. მაშინ, როდესაც სამხატვრო გა-

ლერეია მოთავსებული იქნება შესაფერ შენობაში, იგი უფრო გაფართოვდება. მას მიეძღება მრავალი ძვირფასი სურათი და ნივთი, რომლებიც დღეს დღობით გაუნსტრუქნი არიან პროვინციებში.

სამხატვრო გალერეის შენობა (რუსთაველის ქრ., თბილისი)

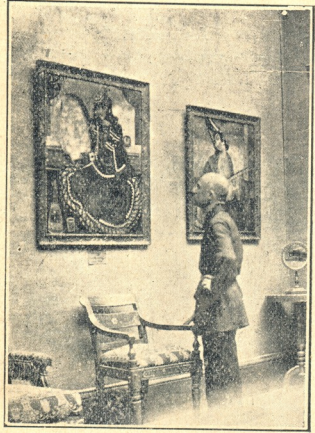
გალერეის დირექტორის მხატვარ შვეარდნაძის სიტყვით ეს დარბაზი არის ყველაზე ღარიბი. გალერეიამ, უსასტუმრობის გამო, დღემდე ვერ შესძლო ჩვენი მხატვრების სურათების შეგინა, რაც წარმოადგენს დიდ დეფექტს გალერეის საქმიანობაში.

ამ დარბაზში თავმოყრილია მხოლოდ 12 ქართული მხატვარის ნამუშევარი.

გალერეის მარცხენა მხარე დათმობილი აქვს რუსეთის და ევროპიულ (ძველ) მხატვრობას.

პირველ დარბაზში მოთავსებულია ჰოლანდიური, ფლამანდიური და გერმანული მხატვრობა. სურათები კეთდებიან მე-15-ე—მე-18 საუკუნეში. აქ გამოფენილია მრავალი უფერფრესი სურათი, რომლებსაც აქვს მსოფლიო მნიშვნელობა, მაგალითად მხატვარ იაკობ ვისდაილის ცნობილი პეიზაჟი. მენშევიებმა საქართველოდან გაქცივის წინ წაიღეს ამ დარბაზიდან 17 სურათი, მათ შორის რუმბრანტის ერთი სურათი, რომელიც შე-

ფასიებულია ერთ მილიონ მანეთად. შემდეგ დარბაზში წარმოდგენილია იტალიის და საფრანგეთის მე-15-ე—მე-19-ე საუკუნის მხატვრობა. აქვს ბერი ძვირფასი ექსპონატი, შესრულებული ცნობილი მხატვრების მიერ. უკანასკნელი დარბაზი უკავია რუსულ მხატვრობის (ძველს და ახალს). ამ დარბაზში დაცულია მე-18-ე და მე-19-ე საუკუნის რუსული მხატვრობის ნიმუშები. სხვათა შორის აქ არის ცნობილი მხატვარ აივანოვის ორი დიდი სურათი.

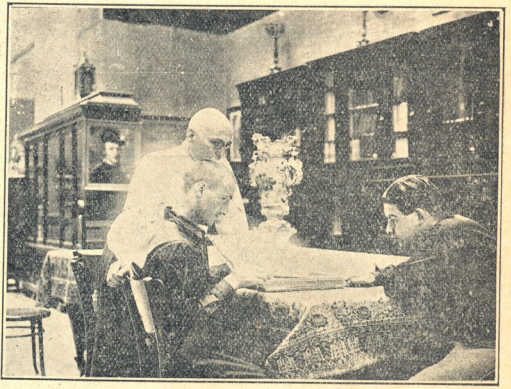

სპარსული მხატვრობის კუთხე

პორტრეტები. პორტრეტული მხატვრობა კეთდებიან მე-18 საუკუნის ბოლოს და მე-19 საუკუნის დასაწყისს.

ამ დარბაზშიც მრავლად არის ძვირფასი სურათები და ქართული ძველი ხელოვნების ნიმუშები.

აღსანიშნავია, რომ პორტრეტებს არა აქვთ ავტორის წარწერები, გარდა ერთისა. ეს პორტრეტი ეკუთვნის მხატვარს გიორგი მანისურდს, რომლის ვინაობა ჯერჯერობით არ არის გამოჩვენებული.

ბიბლიოთეკაში

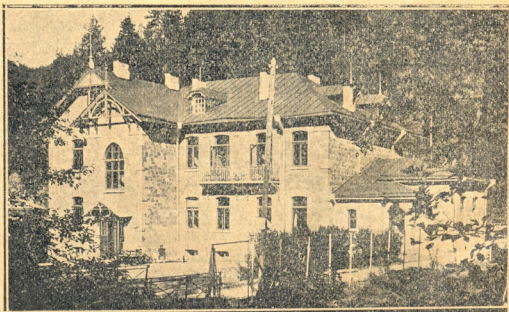
საქართველოს სამხატვრო გალერეიამ თავი უნდა მოეყაროს სახვითი ხელოვნების ყველა ნიმუშებს (ფრესკები, სურათები, მინიატურები, ფაიფური, მინაწარბი, მთაილიკა). ეს გაადვილებს მათ შესწავლას, დაცვის საქმეს და მასწავლებლებს იქნება იქონიის ადაპიანა წარმოდგენა იმაზე, თუ უძველეს დროიდან როგორ ვითარდებოდა ჩვენში სახვითი ხელოვნება.

1) ხლად აგებული სასტუმრო, 2) ჯვრებით ნაჩვენებია რადიო-აქტიური წყაროები, რომლებიც დღე-ღამეში 96,000 ევდრო წყალს იძლევა, 3) მუშათა დასასვენებელი სახლი, 4) აბანო № 1, 5) კურორტის სამმართველოს კანტორა, კოაოერატივი და სახელგამის კოსკი, 6) მარცხნივ—ახლად აგებული აბანო ჩვეულებრივი წყალით, მარჯვნივ—ტალახის აბანო, სადაც იღებენ შხის ვანებსაც, 7) ყოველ ორ საათში მიდის ჩვეულებრივ ავადმყოფებით სავსე ავტობუსი.

სიღნაღის შვიდწლედის დანხმარე საბჭოს წევრები—მშობლები და მასწავლებლები ტანსაცმელს ჰკერავენ უღარიბეს მოწაფეებისათვის

აბასთუმანი. ახალი (მესამე) სანატორიუმის ერთ-ერთი კორპუსი

იუმორი

უპანასკნელი იმედი

— მოქალაქე! დაწესებულებაში ძალის შემოყვანა არ შეიძლება!
 — უკაცრავათ; მაგრამ ეს მექებარი ძალის გახლავთ და იქნებ ამან მაინც მომიწახოს ჩემი საქმე!

კაპუოზილია

— საშინელი კაპუოფილი ვარ გუშინ-დელი კრებით!
 — როგორ!.. პირიქით ისეთი კრება იყო, რომ პირდაპირ ძილს მოგვკრიდა კაცს!
 — მეც მივითმე ვარ კაპუოფილი სწორედ, ძილი რომ მომგვარა, რადგან საშინელი უძილობა მაქვს.

კარგი ამითხველი

— რა შესანიშნავია კოტეს მიერ დაწერილი რომანი!
 — მაინც რა შინაარსისა!
 — შინაარსის რა მოგახსენო, ვერაფერი გავიგე!

ბიუროკრატის აზრი

„ჩემი განყოფილების გამგე უშტეინაძეა ბულალტრად—ძმა ჰყავს, პირად მდივნად—სიძე“.

გაუფიქრებელი

— ზოგიერთ მუშკორს რომ მწარე ენა აქვს, თორემ ვის რა უნდა, თბილად და წყნარად მოკალათებულან, ბირჯა არ შეუწუხებიათ და კავშირი, არც მუშათა-გლეხთა ინსპექციის ჩარევას საჭიროებენ და შენ რომელი მეცამეტე გოჭი ხარ...

ა. ბ.

სკულს პროტექცია!

— თუ კაცი ხარ მიიღე სამსახურში შენთან ის კაცი, ჩემი ბიძაშვილია, შო-აწყვე როგორმე!
 — სიმაბოლოე ვითხრა ძლიერ მეჯავრება პროტექცია და, შენ რომ არ მოხოვდე, არაფრით არ მივიღებდი ისე?

კარგი კილო

— რა წესიერი და ცოლის მოყვარული კაცია სემიონ სტეპანიჩი!
 — როგორ?
 — აი მაგალითად ის თავის ცოლს ყოველთვის „ოქვერობით“ მიმართავს!
 — ეგ იმიტომ ჩემო გიგო, რომ იმას სამი ცოლი ყავს!

მიზანშეწონილი ცვლილება

— ქალო! რას გეცხარ, ასეთი დახეული ტანისამოსი ჩაგიცვია!
 — შრომის ბირჯაში მივალ, რეგისტრაციავში უნდა გავიარო!

— იჲ! რა მშვენიერათ გამოპრანჭულხარ! ალბად სადმე დღეობაზე თუ მიხვალ?
 — არა! გუშინ ბირჯიდან სამსახურში გამგზავნეს და დღეს გამგეს უნდა გამოვეცხადო!

ფრთხილი მეაზროვე!

— ეი! მეგზოვე! რატომ ელექტრონი არ ანთია ასეთ ბეღაში?
 — იმიტომ მოქალაქე, რომ ელექტრო ლამპებს იპარავენ, ამიტომ დალაგებისას მოგხსნი ხოლმე და სახლში ვინახავ!

მუზეუმი

— მამა, რატომაა ეს ქვის კაცები ტიტვლები?
 — იმიტომ შეილო, რომ ალბად მაშინაც ძელი იყო მუშკოვაში ორდერის აღება!

უკაპოზილი!

— რა ქენი, გიგო, კარგათ ისვენებ ამ დასასვენებელ სახლში!
 — ეჲ! რალა ვისვენებ, ჩემო ძაო, დღეში ათჯერ გვაჭყევენ!

გასამართლებელი საბუთი

— რა ამბავია მთელი დაწესებულება სამიკიტროში მოდხიარო!
 — უკაცრავათ! ჩვენ საქესკურსიო მიზნით გიახლებით!

უმსაცამელაზის მკარავთან

— საკიროველია პირდაპირ! ეს მეოთხეჯერაა თქვენ ჩემთან ფესაცელი მოიტანეთ და ყოველთვის ცერებუბა გახეული, სხვაგან კი მთელი!
 — რა გქნა ამხანაგო! მორიდებულ კაცი ვარ და დაწესებულებაში უფროსების წინაშე სულ ცერებით დავდივარ!

ბაშკარეპაში ღვდლის აზრი

— კომუნისტებმა ბევრი რამ გადმოიღეს ქრისტეს მოძღვრებიდან.
 — რა, მაგალითად?
 — თუნდაც, მომპირნოების რეჟიმი. მომპირნოების რეჟიმი პირველად ქრისტემ შემოიღო,—მან ხუთი პურით ხუთი ათასი კაცი გააძლიო...

ა. ბ.

კომუნისტი

დიდი პოლიტიკური გაზეთი

საქართველოს კომუნისტური პარტიის (ბ) ცენტრალური კომიტეტის და თბილისის კომიტეტის და სრულიად საქართველოს ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის
 — ო რ ბ ა ნ ო —

ხელის მოწერის პირობები

დამატების გარეშე გაზეთი ეღირება

მუშა-მოსამსახურეთათვის, გლახების, წითელარმიელების, მოწაფეების და მასწავლებლებისათვის

1 თვით	1 მ.—კ.
2 " "	2 " — "
3 " "	2 " 90 "
4 " "	3 " 85 "
5 " "	4 " 80 "
6 " "	5 " 75 "

დაწმენაგულეების, ოკრბანიზაციებისა და კერძო პირთათვის

1 თვით	1 მ. 30 კ.
2 " "	2 " 60 "
3 " "	3 " 80 "
4 " "	5 " — "
5 " "	6 " 25 "
6 " "	7 " 55 "
7 " "	8 " 80 "
8 " "	10 " — "

ხ ე ლ ი ს მ ო წ ე რ ა მ ი ი ლ ე ბ ა

მუშათაში — კომუნისტი“-ს განყოფილება
 ოჯახურებაში — კონტრაგენტ ინჟინრებთან
 ახალმშენებში — კონტრაგენტ ენგინერებთან
 სამხრეთში — კონტრაგენტ გოგელიასთან
 შინათუბაში — კონტრაგენტ ჯალალანასთან
 შვირდილაში — კონტრაგენტ ცხომელიძესთან
 შორაპანში — კონტრაგენტ ჯალალანასთან
 გორში — კონტრაგენტ შაისურაშვილთან
 გუგუთანში — წიგნის მაღაზიაში.
 სიღნაღში — კონტრაგენტ მდივანოვთან
 აბაშაში — კონტრაგენტ შიქაძესთან
 ლანჩხუთში — კონტრაგენტ ლლონტთან

გორჯომ-გაღვი — კონტრაგენტ კობახიძესთან
 გორჯომში — კონტრაგენტ კობახიძესთან
 ფოთში — ფოსტა-ტელეგრაფის კანტორაში
 ხონში — კონტრაგენტ გენგუბაძესთან
 თელავში — კონტრაგენტ რევაზოვთან
 ცხინვალში — კონტრაგენტ იარაღოვთან
 ბათუმში — ფოსტა-ტელეგრაფის კანტორაში
 ხაშურში — კონტრაგენტ ლორთქიფანიძესთან
 ბაღდალში — კონტრაგენტ აბულაძესთან
 ო. ნ. შ. ი. — კონტრაგენტ ბერიშვილთან
 ზრებულში — კონტრაგენტ პიკაძესთან

გაზ. „კომუნისტი“-ს გამომცემლობის მთავარი კანსტორა

თბილისი, რუსთაველის პრ. № 34.